

Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 53/2024

Vapaa-ajankalastuksen rahankäyttö ja aluetalousvaikutukset

Tutkimus

Heidi Pokki, Jani Pellikka, Miikka Husa, Eero Vatanen ja
Marja Knuutila

Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 53/2024

Vapaa-ajankalastuksen rahankäyttö ja aluetalousvaikutukset

Tutkimus

Heidi Pokki, Jani Pellikka, Miikka Husa, Eero Vatanen ja Marja Knuuttila

Viittausohje:

Pokki, H., Pellikka, J., Husa, M., Vatanen, E. & Knuuttila, M. 2024. Vapaa-ajankalastuksen rahankäyttö ja aluetalousvaikutukset : Tutkimus. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 53/2024. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 35 s.

Heidi Pokki ORCID ID, <https://orcid.org/0000-0003-3966-0850>

ISBN 978-952-380-933-8 (Verkkójulkaisu)

ISSN 2342-7639 (Verkkójulkaisu)

URN <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-933-8>

Copyright: Luonnonvarakeskus (Luke)

Kirjoittajat: Heidi Pokki, Jani Pellikka, Miikka Husa, Eero Vatanen ja Marja Knuuttila

Julkaisija ja kustantaja: Luonnonvarakeskus (Luke), Helsinki 2024

Julkaisu vuosi: 2024

Kannen kuva: Metla/Erkki Oksanen

Tiivistelmä

Heidi Pokki¹, Jani Pellikka¹, Miikka Husa¹, Eero Vatanen² ja Marja Knuuttila³

¹ Luonnonvarakeskus, Helsinki

² Itä-Suomen yliopisto, Joensuu

³ Luonnonvarakeskus, Mikkeli

Tässä tutkimuksessa selvitettiin vapaa-ajankalastajien rahankäyttöä sekä vapaa-ajankalastuksen taloudellista merkitystä aluetalouden näkökulmasta ja kalastajan virkistysarvon osalta. Vapaa-ajankalastus tuo taloudellisia hyötyjä paikallistalouksille, sillä käyttäessään paikallisia palveluja kalastaja kartuttaa yrittäjien liikevaihtoa, ja kasvaneen tulovirran ansiosta myös alueen verotuloa.

Raportti kokoaa yhteen Luonnonvarakeskuksen VALUE-projektin tulokset. Se kuvaa, mihin vapaa-ajankalastajat käyttävät rahaa, millaisia ovat suomalaisten vapaa-ajankalastuksen maakuntatason aluetaloudelliset vaikutukset arvonlisän ja työllisyyden suhteen, ja mikä on kalastajien virkistyshyödyn taloudellinen arvo alueittain. Aluetaloudellisten vaikutusten tarkasteluun valittiin viisi vapaa-ajankalastuksen rahankäytön kannalta merkittävää maakuntaa: Lappi, Varsinais-Suomi, Pirkanmaa, Etelä-Savo ja Pohjois-Pohjanmaa.

Vapaa-ajankalastajat käyttivät yhteensä koko maan tasolla 210 milj. euroa kalastamiseen vuonna 2022. Suurin kustannuserä oli polttoaineet, 84 milj. euroa. Kalastonhoitomaksun suorittaneiden osuus suomalaisten vapaa-ajankalastajien rahankäytöstä oli 37 prosenttia. Suurinta rahankäyttöä oli Lapissa ja Pirkanmaalla, ja eniten rahaa merikalastukseen käytettiin Varsinais-Suomen merialueella. Vapaa-ajankalastuksen tuotos koko maan tasolla oli 119 milj., se loi 54 milj. euroa arvonlisäystä ja työllisti 1 021 henkilöä vuonna 2022. Merkittävimmät aluetaloudelliset vaikutukset vapaa-ajankalastuksella oli Lapissa, Pirkanmaalla ja Varsinais-Suomessa maakuntien sisävesien ja merialueen kalastus huomioiden.

Vapaa-ajankalastuksen ja kalastusmatkailun taloudellisen merkityksen arvioinnille on tarve, jotta voidaan tukea päätöksentekoa mm. kalastusmatkailun kehittämisstrategian toimenpiteiden edistämiseksi. Tieto vapaa-ajankalastuksen taloudellisista vaikutuksista on tärkeää paitsi kansallisella, myös paikallisella tasolla, jotta kalastusmahdollisuuksia voidaan luoda ja käyttää kestävästi ja taloudellisesti tehokkaasti.

Asiasanat: vapaa-ajankalastus, aluetalous, rahankäyttö, virkistysarvo

Abstract

Heidi Pokki¹, Jani Pellikka¹, Miikka Husa¹, Eero Vatanen² and Marja Knuuttila³

¹ Natural Resources Institute Finland (Luke), Helsinki

² University of Eastern Finland, Joensuu

³ Natural Resources Institute Finland (Luke), Mikkeli

This study investigated the use of money by recreational fishermen and the economic significance of recreational fishing from the point of view of the regional economy and the recreational value of the fisherman. Recreational fishing brings economic benefits to local economies, as by using local services, the fisherman increases the turnover of entrepreneurs and adds to the increased income stream, and to the tax revenue of the region.

The report compiles the results of the Natural Resources Institute Finland's VALUE project and describes what recreational fishermen spend money on, what the regional economic impacts of Finnish recreational fishing are on the regional level in terms of value added and employment, and what is the economic value of fishermen's recreational benefits by region. Five regions that are significant for the use of money for recreational fishing were selected for the examination of regional economic impacts: Lapland, Southwest Finland, Pirkanmaa, South Savo and North Ostrobothnia.

Recreational fishermen spent a total of EUR 210 million on the level of the whole country for fishing in 2022. The largest cost item was fuels, EUR 84 million. Those who paid the fisheries management fee accounted for 37 per cent of the spending of Finnish recreational fishermen. The largest spending was in Lapland and Pirkanmaa and most money was spent on marine fishing in the marine area of Southwest Finland. The output of recreational fishing on the level of the whole country was EUR 119 million, it created EUR 54 million value added and employed 1021 persons in 2022. Recreational fishing had the most significant regional economic impacts in Lapland, Pirkanmaa and Southwest Finland, taking into account fishing in the marine areas.

There is a need to assess the economic significance of recreational fishing and fishing tourism in order to support decision-making, for example, to promote measures in the strategy for the development of fishing tourism. Information on the economic impact of recreational fishing is important not only at national but also at local level in order to develop fishing opportunities in a sustainable and economically efficient manner.

Keywords: recreational fishing, regional economy, spending, recreational value

Sisällys

1. Johdanto	6
2. Taustaa	7
3. Aineisto ja menetelmät	9
3.1. Vapaa-ajankalastuksen tilastokysely	9
3.2. Viehekalastusta kalatalousalueilla	10
3.3. Vapaa-ajankalastuksen taloudellinen arvo	12
3.3.1. Aluetalousvaikutukset	12
3.3.2. Vapaa-ajankalastuksen virkistysarvo	14
4. Tulokset.....	15
4.1. Vapaa-ajankalastajien rahankäyttö.....	15
4.2. Vapaa-ajankalastuksen aluetaloudelliset vaikutukset	19
4.3. Vapaa-ajankalastuksen virkistysarvo.....	22
5. Pohdinta.....	24
6. Viitteet.....	28
Liitteet	31

1. Johdanto

Vapaa-ajankalastuksen viranomaisohjauksella tuetaan Suomessa asuvien ja ulkomailta Suomeen matkaavien henkilöiden hyvinvoinnin tavoittelua ja kalastusmahdollisuuksien tarjoamista samalla kun sillä turvataan hyvien kalavesien ja elinvoimaisten kalakantojen säilymistä. Vapaa-ajan kalatalouden kehittämisstrategia (MMM 2018) korostaa tavoitteena myös parempia edellytyksiä elinkeinoille ja riittävää tietopohjaa. Kalastusmatkailun kehittämisohjelman (MMM 2023) yhtenä tavoitteena niin ikään on, että suomalainen kalastusmatkailu on hyvinvointia ja työtä luova elinkeino, jolla on merkittävät aluetaloudelliset vaikutukset. Tavoitteen toteuttamiseksi tarvitaan tutkimusta, jotta kalastusmatkailun aluetaloudelliset vaikutukset saadaan arvioitua ja näkyviksi. Näillä kaikilla edellä mainituilla kansallisilla tavoitteilla on yhteys vapaa-ajankalastajien rahankäyttöön ja sen taloudellisten vaikutusten ymmärtämiseen. Kaupallisesta kalastuksesta on tarjolla taloudellista tietoa päätöksenteon tueksi kattavammin mm. Luonnonvarakeskuksen Kalatalouden kannattavuus -tilastossa (Luke 2024a) ja Tilastokeskuksen tuottamassa kansantalouden tilinpidossa (SVT 2024b). Vapaa-ajankalastuksen taloudellisen arvon osalta tiedontuotanto on painottunut vapaa-ajankalastajien saaliin arvon joka toinen vuosi tapahtuvaan tilastointiin (SVT 2024a). Esimerkiksi vuonna 2022 vapaa-ajankalastajien saaliin yhteenlaskettu arvo sisävesiltä ja merialueelta oli arviolta 98,8 milj. euroa.

Laajemmin tarkasteltuna vapaa-ajankalastuksen taloudellista arvoa voidaan lähestyä paitsi saaliin arvon, myös esimerkiksi kalastajan kokemuksen virkistysarvon kautta. Tämän aihepiirin tutkimusta on takavuosina tehty esimerkiksi Tenojoen ja Tornionjoen lohenkalastukseen liittyen (Pokki ym. 2018, Pokki ym. 2020a), ja tutkimalla vapaa-ajankalastuksen vaikutuksia paikallistalouteen (Pohja-Mykrä ym. 2018, Knuutila ym. 2020). Vapaa-ajankalastuksen taloudellisesta virkistysarvosta merialueella ja maakunnissa löytyy takavuosilta alueellisia arvioita (Pellikka ym. 2021, Pokki ym. 2020b), jotka ajoittuvat koronavuosia edeltävään aikaan, mutta vapaa-ajankalastuksen aluetaloudellisia vaikutuksia koko maan kattavasti ei ole viime vuosina tutkittu.

Sekä virkistysarvon että taloudellisten vaikutusten arvioinnin lähtökohtana on vapaa-ajankalastajien todellinen toteutunut rahankäyttö. Kalastamisesta aiheutuu useimmiten jonkin suuruisia kustannuksia, oli kyse lähellä kotia tai vapaa-ajanasuntoa tapahtuvasta toiminnasta, puhumattakaan kalastusmatkailusta. Vapaa-ajankalastuksesta harjoittajalleen aiheutuvat kustannukset voivat myös asettaa reunaehdoja sille, millä tavalla, missä ja miten paljon henkilöllä on mahdollisuuksia kalastaa. Viime vuosikymmenen loppupuolella arvioitiin, että useimmiten yksittäisten kalastuskäyntien rahankäyttö koostuu matkakustannuksista ja pienistä päivittäistavarahankinnoista, mutta voi ulottua kahvila- ja ravintolapalveluihin, kalastuslupiin, ja etenkin matkojen yhteydessä myös majoitukseen, (ohjelma-)palveluihin ja muihin kuluihin (Pellikka ym. 2021). Paikallistalouden näkökulma eroaa kalastavan henkilön näkökulmasta, sillä kalastajan rahankäyttö on paikallistalouden näkökulmasta tuloa. Käyttäessään paikallisia kahvila-, ravintola-, majoitus-, kauppa- ja ohjelmalveluja kalastaja kartuttaa yrittäjien liikevaihtoa, ja kasvaneen tulovirran ansiosta myös alueen verotuloa.

Tämä raportti kokoaa yhteen Luonnonvarakeskuksen VALUE-projektin tulokset ja kuvaa, millaisia ovat suomalaisten vapaa-ajankalastuksen maakuntatason aluetaloudelliset vaikutukset arvonlisän ja työllisyyden suhteen, ja mikä on kalastajien virkistysarvon taloudellinen arvo alueittain. Aluetaloudellisten vaikutusten tarkasteluun valittiin kyselyyn pohjautuen viisi vapaa-ajankalastuksen rahankäytön kannalta merkittävää maakuntaa eri puolilta Suomea: Lappi, Varsinais-Suomi, Pirkanmaa, Etelä-Savo ja Pohjois-Pohjanmaa.

2. Taustaa

Kalastajalle rahankäyttö on hyvinvointia tuovaa kulutusta, joka toimintana ilmaisee samalla sen taloudellisen arvon harjoittajalleen. Tätä näkökulmaa on sivuttu takavuosina esimerkiksi Luonnonvarakeskuksen VAPRO-projektissa (Pellikka & Eskelinen 2019), ja enemmän "Vapaa-ajankalastuksen virkistysarvo ja alueelliset vetovoimatekijät" (VETO)- ja "Vapaa-ajan kalastustapojen muutos ja virkistysarvo (VAAPUT)"-projekteissa. VETO-projektin tulokset osoittivat, että kalastonhoitomaksun suorittaneet ja sen myötä monipuolisesti eri tavoilla kalastamaan oikeutetut vapaa-ajankalastajat käyttivät vuonna 2018 yhteensä 185,5 miljoonaa euroa kalastusharrastuksen juokseviin kuluihin, josta suurin osa, eli noin 60 miljoonaa euroa, kohdistui polttoaineisiin (Pellikka ym. 2021). Rahankäytöstä majoittumiseen liittyi 20 prosenttia ja päivittäistavaraostoihin 18 prosenttia. Samassa projektissa selvitettiin myös vapaa-ajankalastuksen taloudellinen virkistysarvo maakuntatasolla, ja laskettiin kalastuspäivän arvo eri alueilla. VAAPUT-projektissa sittemmin arvioitiin vapaa-ajankalastusta harjoittaneiden asuntokuntien rahankäytön kohdistumista matka- ja majoituskustannuksiin kyselyaineiston avulla, ja arvioitiin kalastuskäynnin taloudellinen arvo erikseen kalastonhoitomaksun suorittaneille ja kalastajille, jotka eivät ole kalastonhoitomaksua suorittaneet (Pellikka ym. 2023).

Vapaa-ajankalastajien rahankäyttö kohdistuu monille talouden aloille Suomessa ja maakunnissa sen mukaan, missä vapaa-ajankalastajat asuvat, missä he kalastavat, ja missä ja miten rahaa käyttävät. VETO-projektissa laskettiin kalastajan keskimääräinen rahankäyttö maakunnittain ja merialueittain, ja tulosten mukaan rahankäyttö oli keskimäärin suurempaa merialueilla kuin Manner-Suomessa (Pellikka ym. 2021). Odotetusti monessa maakunnassa kalastaneet käyttivät keskimäärin enemmän rahaa kuin vain yhdessä maakunnassa kalastaneet. Maakuntien välillä niihin kohdistuvassa rahankäytössä oli kuitenkin merkittäviä eroja. Eniten rahaa käytettiin kalastamiseen Manner-Suomessa Lapissa ja vähiten Pohjanmaalla. Suurimmat kuluerät kalastusreissuilla olivat polttoaineet, majoitus, päivittäistavarat ja kalastusluvat. Maakuntien vapaa-ajankalastuksen määrää selittivät muun muassa maakunnissa asuvien vapaa-ajankalastajien ja kalastavien vapaa-ajan asukkaiden määrä, sekä kalavesien määrä, laatu ja saavutettavuus.

Rahankäyttöä koskevat mittaukset antavat myös tietoa siitä, mille toimialoille ja elinkeinoihin vapaa-ajankalastuksen taloudelliset vaikutukset kohdistuvat. Toteutuneesta rahankäytöstä aiheutuu alueellisen kohdentumisen mukaan välittömiä, välillisiä ja johdettuja taloudellisia vaikutuksia, mikä ilmenee yritysten liikevaihdon kasvuna, työntekijöiden tuloina, ja yleisemmin työllisyyden, tuotannon ja arvonlisäyksen kasvuna. Kuten tämän raportin johdannossa tuotiin esille, näitä vaikutuksia tunnetaan Suomessa vapaa-ajankalastuksen nykytilan osalta varsin vähän. Vapaa-ajankalastuksen rahankäytön aluetalousvaikutuksia koko maan tasolla on tutkittu viimeksi vuoden 2013 aineistolla (Vatanen 2015) ja Tornionjoen kalastusmatkailun osalta vuoden 2017 aineistolla (Pohja-Mykrä ym. 2018), sekä Tenon kalastusmatkailun osalta vuoden 2018 aineistolla (Knuuttila ym. 2020). Vapaa-ajankalastuksen ja kalastusmatkailun taloudelliset vaikutukset voivat olla merkittäviä paikallistalouden näkökulmasta. Muun muassa Tornionjoen kalastusmatkailun aluetalousvaikutuksen on arvioitu olevan 10,8 miljoonaa euroa ja työllisyysvaikutuksen 35 henkilötyövuotta (Pohja-Mykrä ym. 2018). Tenon lohien vaikutus Utsjoen paikallistaloudessa oli yli neljä miljoonaa euroa vuonna 2018 (Knuuttila ym. 2020). Tenon kalastusmatkailijat käyttivät kauppatavara- ja palveluhankintoihin Utsjoella noin 2,6 miljoonaa euroa, josta paikallistalouteen jäi 1,6 milj. euroa. Tenon kalastuksen välittömän työllistävyyden arvioitiin olevan viisi henkilötyövuotta ja välillisesti Tenon lohienkalastus työllisti 19 henkilötyövuoden verran.

Kalastusmatkailussa on tapahtunut sittemmin muutoksia, jotka voivat vaikuttaa tilannekuvaan taloudellisista vaikutuksista. Ulkomaisten vapaa-ajankalastajien osuus kalastusmatkailupalveluja tarjoavien yritysten asiakkaista kasvoi 2000-luvulla ollen noin kolmannes ennen koronapandemian alkua (MMM 2023). Ulkomailta kalastamaan on tultu Suomeen erityisesti Venäjältä, Saksasta, Hollannista, Virosta, Italiasta, Ranskasta, Puolasta ja Latviasta (Pohja-Mykrä ym. 2018). Koronapandemia taas lisäsi monin tavoin suomalaisten luonnon virkistyskäyttöä (Neuvonen ym. 2022) ja kotimaan luontomatkailua, mikä näkyi muun muassa kansallispuistojen kävijämäärissä (Metsähallitus 2022, 2024a). Kaiken kaikkiaan kotimaisten asiakkaiden merkitys kalastusmatkailulle korostui (MMM 2023). Toisaalta esimerkiksi Tenon lohenkalastuskielto (MMM 2022) sitä osaltaan vähensi. Koronapandemia saattoi myös osaltaan vaikuttaa vapaa-ajankalastajien määrän kasvuun vuosien 2020 ja 2022 välillä, jolloin vapaa-ajankalastajien määrä nousi 1,5 miljoonasta 1,8 miljoonaan (SVT 2024a). On siis tarvetta koko maan kattavalle tiedonkeruulle ja tuoreille arvioille vapaa-ajankalastajien rahankäytön alueellisesta ja toimialakohtaisesta kohdistumisesta ja vapaa-ajankalastuksen aluetalousvaikutuksista kestävä kalastusmatkailun kehittämiseksi ja tukemiseksi.

3. Aineisto ja menetelmät

Tässä raportissa esiteltävän ”Vapaa-ajankalastuksen aluetalousvaikutukset” -hankkeen tiedonkeruu toteutettiin kahden tiedonkeruun yhteydessä. Keväällä 2023 toteutettiin vapaa-ajankalastuksen tilastokysely (SVT 2024a), ja syksyllä 2023 viehekalastusrasitusta kalatalous-alueilla mittaava kysely (Pellikka ym. 2024). Näissä tiedonkeruissa oli erilainen perusjoukko. Vapaa-ajankalastuksen tilastokyselyn perusjoukon muodostivat vuoden 2023 suomalaiset asutokunnat, kun taas viehekalastusrasituskyselyssä perusjoukkona olivat kalastonhoitomaksun maksaneet suomalaiset, joiden lupa oli voimassa vähintäänkin osin ajanjaksolla 1.9.2022–31.8.2023. Vapaa-ajankalastajien rahankäyttötietojen kerääminen näillä kahdella kyselyllä mahdollisti vapaa-ajankalastuksen taloudellisten vaikutusten vertailun kalastonhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden ja kaikkien kalastaneiden välillä.

Osana molempia kyselyitä tiedusteltiin erikseen kalastukseen keskittyvien päivämatkojen määrä, yön yli kestävien kalastusmatkojen määrä, kalastuspäivien määrä yön yli kestäneillä kalastusmatkoilla, sekä kalastusmatkojen kustannukset alueittain (maakunta, sisävesi/meri-alue) taulukkomuodossa. Kalastusväline- tai venehankintoihin käytettyä rahamäärää ei kysytty. Kysymyksessä päiväkäynti määriteltiin yhden päivän aikana tapahtuvaksi kalareissuksi kotimaassa, ja kalastusmatka sellaiseksi Suomeen suuntautuvaksi vähintään kaksipäiväiseksi matkaksi, jonka pääasiallinen tarkoitus on kalastus, ja jonka lähtöpaikka on asutokunnan vakituinen asuinpaikka. Kysymyksenasettelu oli molemmissa tiedonkeruissa samanlainen, paitsi siten, että viehekalastusrasituskyselyssä kustannukset tiedusteltiin erikseen päiväkäynneille ja kalastusmatkoille.

3.1. Vapaa-ajankalastuksen tilastokysely

Vapaa-ajankalastuksen tilastokysely toteutetaan joka toinen vuosi koskien parillisia vuosia, ja Luonnonvarakeskus laatii kerättyjen tietojen pohjalta Suomen virallinen tilasto (SVT) -sarjaan kuuluvan vapaa-ajankalastustilaston. Tilaston perusjoukon muodostavat suomalaiset asutokunnat. Kyselyn otos, joka on viime vuosina ollut 11 000 asutokuntaa, poimitaan Digi- ja väestötietoviraston (DVV) väestötietojärjestelmästä. Otantamenetelmä on ositettu satunnaisotanta, jossa on kuusi alueellista ositetta. Lisäksi asutokunnat, joihin on lunastettu kalastonhoitomaksu muodostavat oman ositteensa. Kalastonhoitomaksuosite muodostetaan peilamalla Metsähallituksen kalastonhoitomaksurekisteri DVV:n väestötietoihin. Nelisivuisella kyselylomakkeella tiedusteltiin asutokunnassa kalastaneiden henkilöiden määrää, harrastuksen tärkeyttä, pyyntiponnistusta ja saalista. Vapaa-ajankalastajien rahankäyttötietoa koskeva kysymys (Liite 2) oli asemoitu lomakkeen kolmannelle sivulle. Vuotta 2022 koskeva tiedonkeruu toteutettiin alkuvuodesta 2023 postikyselynä, ja vastaaminen oli mahdollista myös sähköisesti. Vastaamattomille lähetettiin kaksi tekstiviestimuistutusta, ja yksi muistutuskirje postitse. Postikyselyn jälkeen tehtiin puhelinhaastatteluilta katotutkimus. Katotutkimuksen sisältö oli kyselylomaketta suppeampi, eikä se sisältänyt rahankäyttökysymyksiä. Katohaastattelut toteutti Taloustutkimus Oy.

Vapaa-ajankalastuksen tilastokyselyyn vastasi 2 785 vastaajaa, joten vastausaste oli 25 %. Lisäksi katohaastattelut saatiin 630 vastaamattomalta. 2 785 vastanneesta asutokunnasta 1 625 ilmoitti kalastaneensa. Kalastusmatkoja ja rahankäyttöä koskeviin kysymyksiin oli ilmoittanut joko päiväkäyntejä, kalastusmatkoja tai kustannuksia 1 003 vastaajaa. Kalastusmatkakysymyksen eräkatoon vaikutti todennäköisesti kaksi seikkaa. Ensinnäkin osa kalastaneista

vastaajista ei kenties kokenut tehneensä kalastusmatkoja, joiden pääasiallinen tarkoitus oli kalastus, jolloin vastaajalla ei tosiasiallisesti ollut raportoitavaa. Toinen eräkatoon todennäköisesti vaikuttanut seikka oli se, että osa vastaajista saattoi kokea vastaamisen erityisesti rahankäytön osalta vaikeaksi tai kiusalliseksi, joten he jättivät kysymyksen tyhjäksi.

Aineiston käsittelyssä rajauduttiin niiden vastaajiin, jotka raportoivat asuntokunnan tehneen päiväkäyntejä tai pitempiä kalastusmatkoja, ja/tai raportoivat niistä syntyneitä kustannuksia. Aineistoon tehtiin tältä osin loogisuustarkistuksia. Esimerkiksi, osa vastanneista oli ilmoittanut vain syntyneiden kustannusten määrän, mutta ei kalastusmatkojen määrää. Näissä tapauksissa päiväkäyntien ja pitempien kalastusmatkojen määrät imputointiin. Ensisijaisena imputointimenetelmänä käytettiin hierarkkista päättelyä. Vapaa-ajankalastuksen tilastokyselyn muiden kysymyksien avulla voitiin päätellä asuntokunnan kalastuspäivien määrä alueittain, ja näillä tiedoilla paikattiin puuttuvat päiväkäyntien määrät, pitempien kalastusmatkojen määrä ja kalastuspäivien määrä kalastusmatkoilla. Keskiarvoimputointia käytettiin tapauksissa, joissa puuttuvaa tietoa ei voitu päätellä muun vastauksen perusteella. Mikäli kalastusmatkan kohde-maakunta oli vastaajan kotimaakunta, kalastuspäivät oletettiin päiväkäynneiksi. Muussa tapauksessa kyseessä oletettiin olevan yön yli matkojen kalastuspäivien määrä. Osa vastaajista oli jättänyt ilmoittamatta kalastuspäivien määrän yön yli kestäville kalastusmatkoilla. Mikäli näissä tapauksissa päiväkäyntien ja kalastusmatkojen määrä oli sama, oletettiin vastaajan ymmärtäneen kalastusmatkojen terminä sisältävän myös päiväkäynnit, ja yön yli kestävien kalastusmatkojen määrä korjattiin nollassi. Muissa tapauksissa kalastuspäivien määrät kalastusmatkoilla imputointiin keskiarvoilla.

Kalastusmatkojen ja kulutetun rahamäärän estimointi tehtiin vapaa-ajankalastuksen tilastoinnissa käytössä olevalla menetelmällä (Luonnonvarakeskus 2024b). Ensin arvioitiin kalastaneiden asuntokuntien ja henkilöiden lukumäärät. Jokaiselle vastanneelle asuntokunnalle muodostettiin painokerroin, joka muodostui otokseen sisällymisen todennäköisyyden ja vastaamistodennäköisyyden käänteisluvusta. Vastauskadon korjaamiseksi sovellettiin vastaus-homogeenisuusryhmäolettaa (engl. response homogeneity group (rhg), Särndal ym. 1992). Vastaus-homogeenisuusryhmät muodostettiin jakamalla jokainen osite kahteen ryhmään, joiden sisällä vastautodennäköisyys oletettiin vakioksi. Ositteittain ensimmäisen ryhmän muodostivat postikyselyyn vastanneet, ja toisen ryhmän katohaastatteluun vastanneet. Lisäksi painokertoimet kalibroitiin (Deville & Särndal 1992) siten, että henkilömäärät saatiin vastaaman Tilastokeskuksen tulonjakotilaston tietoja eri asuntokuntaryhmien sekä miesten ja naisten lukumääristä ELY-keskusalueilla, sekä kalastonhoitomaksun maksaneiden lukumäärää. Estimatteja kalastaneiden asuntokuntien ja henkilöiden lukumääristä hyödynnettiin kalibrointitietoina estimoinneissa, joissa ei ollut käytettävissä katohaastattelutietoa (ml. kalastusmatkojen määrä ja rahankäyttö). Laskenta toteutettiin SAS 9.4 ohjelmiston CLAN 97 -makrolla.

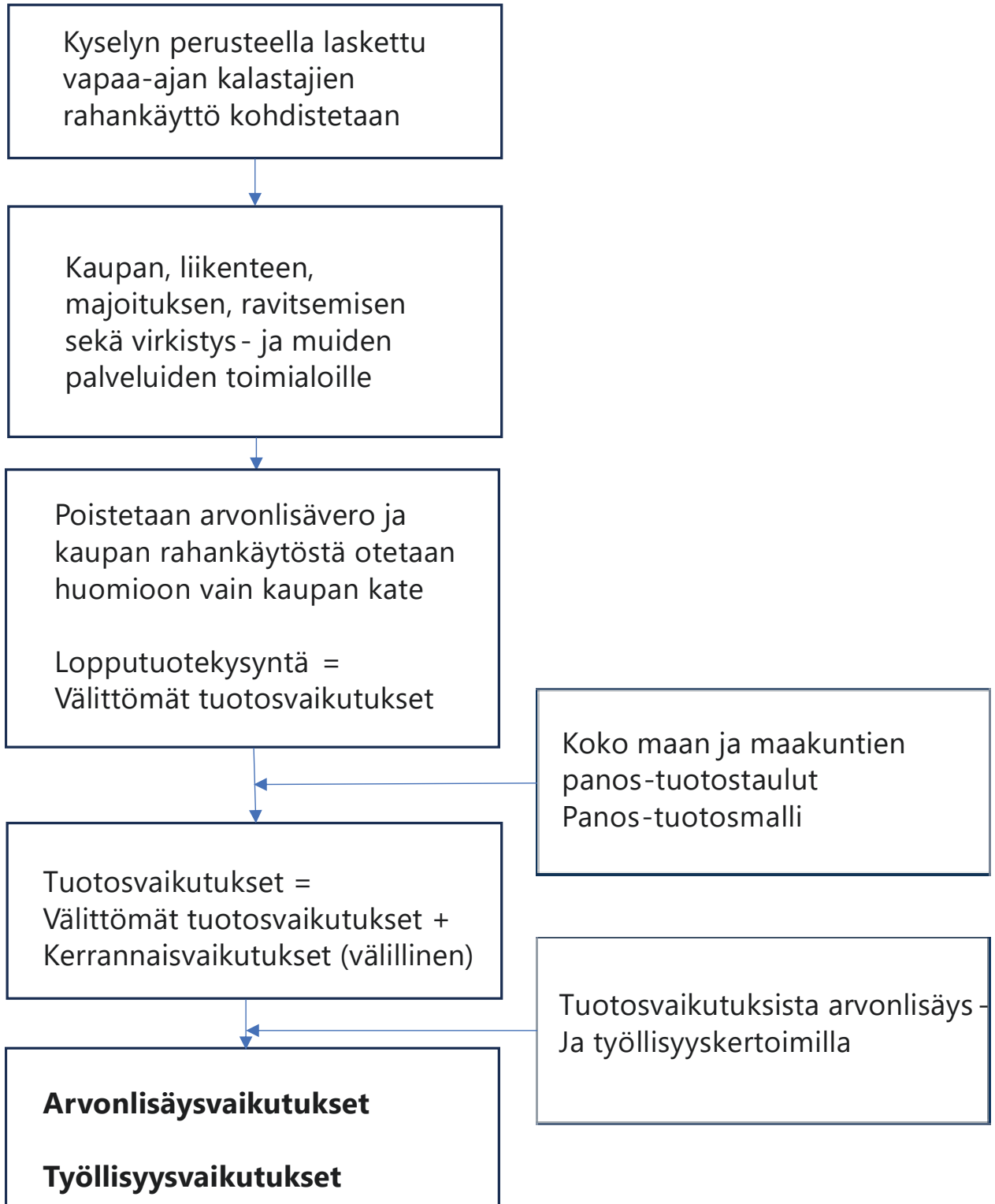
3.2. Viehekalastusta kalatalousalueilla

”Viehekalastusta kalatalousalueilla” -selvityksen (Pellikka ym. 2024) taustalla oleva tiedonkeruu toteutetaan viiden vuoden välein, viimeisin vuonna 2023. Sen pääasiallisena tarkoituksena on ollut mitata kalastonhoitomaksuun perustuvien viehekalastuspäivien lukumäärää kalatalousalueilla. Kalastonhoitomaksun suorittaminen on pakollinen kaikille 18–69-vuotiaille kalastajille, jotka kalastavat muuten kuin pilkillä, ongella tai silakkalitkalla (kalastuslaki 379/2015): Poikkeuksena ovat kalastajat, jotka ehtivät täyttää vähintään 65 vuotta 31.12.2023 mennessä. Kalastonhoitomaksun lunastaneilla henkilöillä on oikeus harjoittaa viehekalastusta

yhdellä vavalla ja vieheellä muualla kuin erityiskalastuskohteilla ja kalastuskohteilla. Tämän raportin kannalta on olennaista, että tiedonkeruu tuotti aineistoa paitsi viehekalastamisesta, myös kalastonhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden kalastamiseen liittyvästä rahankäytöstä.

Tiedonkeruun verkkokysely sekä puhelinhaastattelut kohdennettiin Suomessa asuville henkilöille, jotka olivat lunastaneet aikavälillä 1.9.2022–31.8.2023 voimassa olevan kalastonhoitomaksun. Esikäsitellystä kalastonhoitomaksurekisteriaineistosta poimittiin kalatalousaluittain ositettu 32 454 henkilön balansoitu otos, joiden nimet ja syntymäajat lähetettiin Digi- ja väestötietovirastolle (DVV) tarkistettaviksi. DVV:n tarkistuksen avulla varmistettiin, että otokseen päätyvä henkilö todella asuu Suomessa tiedonkeruun ositteessa ja on tavoitettavissa tiedonkeruun kielillä, hän on iältään maksuvelvollisuuden piirissä, ja on tiedonkeruun alkaessa elossa. DVV:n tunnistamista henkilöistä arvottiin 25 432 henkilön satunnaisotos. Niille otokseen valikoituneille, joiden sähköpostiosoite oli tiedossa (n=23 433) lähetettiin kutsu osallistua kyselyyn sähköpostitse, ja muille henkilöille kyselykutsu sähköiseen kyselyyn postitettiin (n=1 999). Sähköpostiosoitteellisia vastaamattomia muistutettiin kahdesti sähköpostilla, ja kirjekutsun saaneita tekstiviestitse. Varsinaisen tiedonkeruun päätyttyä Taloustutkimus Oy haastatteli puhelimitse 315 varsinaiseen kyselyyn vastaamatonta henkilöä. Otanta- ja tiedonkeruumenetelmä on kuvattu yksityiskohtaisesti viehekalastusta kalatalousalueilla –raportissa (Pellikka ym. 2024).

Kyselyyn saatiin yhteensä 6 441 vastausta, joten vastausprosentti oli 25. Kalastusmatkojen ja kustannusten osalta aineistoon tehtiin loogisuus- ym. tarkistuksia. Niissä epäuskottavan suuret päivämatojen määrät (>365 päivämatoa vuodessa) ja suuret kustannukset poistettiin (15 havaintoa). Puuttuvia tietoja paikattiin keskiarvoimputoinneilla, mm. niiden havaintojen osalta, joissa vastaaja oli kertonut tehneensä päivämatoja, mutta päivämatojen määrä puuttui. Kalastusmatkojen määrään ja kustannusten suuruuteen liittyviä kysymyksiä ei sähköisellä kyselylomakkeella ollut määritelty pakollisiksi vastata, ja kalastusmatkoja koskevaan kysymykseen syntyi jonkin verran eräkatoa. Aineiston esikäsitteilyn jälkeen kalastusmatkoja koskevan aineiston kooksi jäi 5 616 vastausta. Aineistossa tehtiin eräkaton osalta sama oletus kuin vapaa-ajankalastuksen tilastokyselyn aineistossa, eli oletettiin vastaamattomuuden johtuvan siitä, että henkilö ei ollut tehnyt päivämatoja tai pitempiä kalastusmatkoja, joiden pääasiallisena tarkoituksena hän olisi pitänyt kalastusta. Kalastusmatkojen määrän sekä kustannusten laskennassa käytettiin siis samoja painokertoimia, kuin viehekalastuspäivien määrän estimoinnissa "Viehekalastusta kalatalousalueilla" -selvityksessä, eli yleistys perusjoukkoon tehtiin osite kerrallaan otoksen ja ositteen perusjoukon henkilömäärien suhdelukuina. Kalastusmatkojen määrä ja rahankäyttö estimoitettiin käyttäen Horvitz-Thompson estimaattoria (HT-estimaattori). Summaestimaatit laskettiin SAS 9.4-ohjelmistolla.

Kuva 1. Vapaa-ajankalastajien rahankäytön taloudellisten vaikutusten laskennan vaiheet.

Kansantalouden tilinpidon euromääräisiin käsitteisiin ei sisälly arvonlisävero, joka on vähennettävä vapaa-ajan kalastajien kustannuksista (rahankäytöstä alueella), joka kohdistuu alueen toimialojen tuloksi. Lisäksi vähittäiskaupan tuotos määritetään kansantalouden tilinpidossa kaupan toiminnan katteena eli se on kaupan myyntitulot miinus kaupan ostomenot (ilman arvonlisäveroa). Vähittäiskaupan alueellinen kate (tuotos) määritetään aluetilinpidon vähittäiskaupan tuotoksen ja alueellisen yritystoiminnan tilaston kuvaaman vähittäiskaupan liikevaihdon osamäärän avulla. Vapaa-ajankalastajien ostot vähittäiskaupoista muutettiin kansantalouden tilinpidon käsitteiden mukaiseksi kertomalla ne tällä osamäärällä. Poikkeuksena olivat polttoaineostokset, joiden paikallinen kate on huomattavasti pienempi. Tässä selvityksessä käytettiin polttoaineen paikallisen katteen määrittämiseen samaa osuutta (3,6 %) kuin viimeisimmässä Metsähallituksen kansallispuistokävijöiden laskennassa (Vatanen & Kajala 2020, 2015).

3.3.2. Vapaa-ajankalastuksen virkistysarvo

Vapaa-ajankalastuksen aluetaloudellisten vaikutusten rinnalle tuotettiin vertailun vuoksi vapaa-ajankalastuksen virkistysarvo. Vapaa-ajankalastuksen virkistysarvoa voidaan mallintaa matkakustannusmenetelmällä, jolloin hyödynnetään virkistyskohteen kävijöiltä kerättyä matkakustannusaineistoa kohteen käyntikertojen kysynnän määrittämiseen (Hotelling 1949). Teoreettisesti käyntikertojen (tai kalastusreissujen) kysyntää selittävät mm. kohteen saavuttamiseen liittyvät matkakustannukset, kyseiselle kohteelle vaihtoehtoisen kohteen matkakustannukset, tulot sekä muut demografiset tekijät (ks. Parsons 2003). Tässä tutkimuksessa tehtiin oma kysyntämalli yön yli kestäville kalastusmatkoille sekä päivämatoille. Keksimääräisten matkakustannusten lisäksi yön yli kestäville kalastusreissuilla kysyntää määrittivät majoituskustannukset per käyntikerta, oliko saanut taimensaalista ja kuinka pitkä keskimäärin oli kalastusreissun kesto (vuorokausia). Positiivinen kerroin taimensaaliin saantia kuvaavassa dummy-muuttujassa indikoi sitä, että taimenta pyydystävät kalastajat tekevät enemmän yön yli matkoja kuin muut. Päiväreissujen kysyntää määrittivät matkakustannukset, muut kustannukset (ravintola, ruoka, palvelut ja kalastusluvut keskimäärin käyntikertaa kohden) ja se, oliko saanut taimensaalista.

Yhden kalastusreissun kuluttajan ylijäämä eli arvo kalastajalle voidaan laskea kysyntäkäyrän kulmakertoimen avulla kaavalla $-1/\beta_{mk}$, jossa β_{mk} on matkakustannusmuuttujan kerroin (Creel & Loomis 1990). Päivämatoille ja yön yli matkoille laskettiin koko suomen aineistolla keskimääräiset kuluttajan ylijäämät päivämatojen ja yön yli matkojen kysyntäkäyrien kulmakertoimien avulla. Lisäksi aineistosta laskettiin estimaatit päivämatojen ja yön oli matkojen kokonaisuudelle maakunnittain (ks. 3.2). Maakuntakohtainen vapaa-ajankalastuksen kokonaisvirkistysarvo (engl. total economic recreation value, TERV) laskettiin kertomalla päivämatkan keskimääräinen arvo maakunnittaisella päivämatojen määrällä ja vastaavasti yön yli matkojen kokonaisvirkistysarvo kertomalla keskimääräinen yön yli matkan arvo maakunnittaisella yön yli kestävien matkojen määrällä.

4. Tulokset

4.1. Vapaa-ajankalastajien rahankäyttö

Suomessa oli noin miljoona kalastanutta asuntokuntaa, ja noin kolmannes suomalaisista kalasti vuonna 2022 (SVT 2024a). Näistä noin 600 000 asuntokunnassa oli tehty yön yli ulottuvia kalastusmatkoja, joiden pääasiallisena tarkoituksena oli kalastus. Kustannuksia kalastusmatkoista kertyi 440 000 asuntokunnalle, yhteensä 210 miljoonaa euroa vuodessa (Taulukko 1). Tämä tarkoittaa noin 480 euroa per rahaa kalastusmatkoihin käyttänyt asuntokunta, tai 205 euroa per näihin asuntokuntiin kuuluva kalastanut henkilö. Päivämatkoja kalastuksen parissa suomalaisille asuntokunnille kertyi vuodessa runsas yhdeksän miljoonaa, ja yön yli matkoja 3,8 miljoonaa. Kalastuspäiviä yön yli matkoilla kertyi 5,2 miljoonaa.

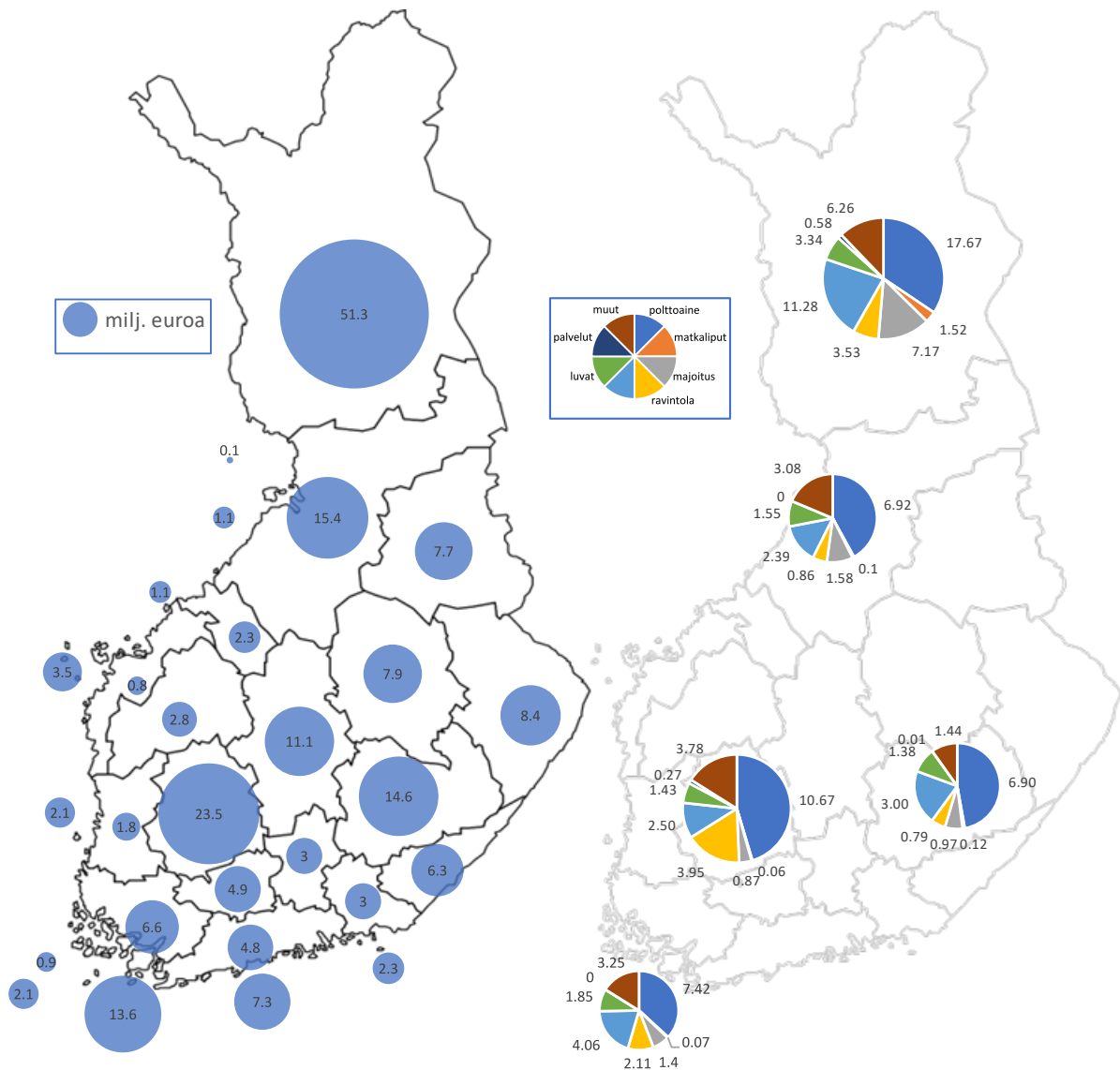
Kalastonhoitomaksun maksaneista 93 prosenttia, eli 215 000 henkilöä kalasti aikavälillä 1.9.2022–31.8.2023. Heistä 65 prosenttia raportoi kalastusmatkoista kertyneen kustannuksia. Koko maan tasolla kalastonhoitomaksun maksaneiden kustannukset olivat 78 miljoonaa euroa, keskimäärin 555 euroa per kalastukseen rahaa käyttänyt henkilö. Kalastonhoitomaksun maksaneiden osuus kaikkien suomalaisten vapaa-ajankalastukseen käyttämästä rahamäärästä oli siis 37 prosenttia. Päiväreissuja kalastonhoitomaksun maksaneille kertyi 2,2 miljoonaa, ja yön yli kestäviä kalastusmatkoja hieman yli puoli miljoonaa. Kalastuspäiviä yön yli matkoilla heille kertyi runsas miljoona. Keskimäärin yön yli kestäville kalastusmatkoilla kalastettiin kahdena päivänä, eli esimerkiksi yhtenä viikonloppuna.

Taulukko 1. Vapaa-ajankalastajien rahankäyttö kalastusmatkoilla kotimaassa kuluerittäin.

	Poltto- aine	Matka- liput	Majoitus	Ravintola	Ruoka- kauppa	Luvat	Palvelut	Muut	Kulut yhteensä
Kaikki kalastaneet									
Kalastusmatkojen kulut koko maassa, 1 000 €	83 925	3 349	17 888	17 107	40 349	18 055	1 200	28 245	210 119
Kulut per rahaa käyttänyt henkilö €, keskiarvo	108	4	23	22	52	23	2	36	270
Kalastonhoitomaksun maksaneet									
Kalastusmatkojen kulut koko maassa, 1 000 €	17 877	969	10 368	7 500	22 416	7 602	1 374	9 877	77 984
Kulut per rahaa käyttänyt henkilö €, keskiarvo	127	7	74	53	160	54	10	70	555

On huomattava, että aineiston puuttuvuutta koskevat oletukset voivat vaikuttaa merkittävästi tuloksiin. Vapaa-ajankalastuksen tilastokyselyssä oletettiin, että kalastusmatkoja ja niihin liittyviä kustannuksia oli syntynyt vain niitä ilmoittaneille vastaajille. Lopuille kalastaminen olisi siis tapahtunut esimerkiksi mökkireissunsa yhteydessä, jossa kalastus ei ollut matkan pääarkoituksena, eikä siitä välttämättä syntynyt kustannuksia. Tästä syystä arvio kaikkien kalastaneiden asuntokuntien kalastusmatkojen määrästä sekä käytetystä rahamäärästä voi olla jossain määrin aliarvio. Toinen vaihtoehto aineiston käsittelyssä olisi ollut yleistää vain kalastusmatkoja ilmoittaneet asuntokunnat koko suomalaisten asuntokuntien perusjoukkoon. Tämä lähestymistapa johtaisi todennäköisesti yliarvioon, mikäli keskimääräistä aktiivisemmat ja enemmän rahaa kalastusmatkoihin käyttävät asuntokunnat vastasivat kalastusmatkakysymykseen muita todennäköisemmin. Näillä oletuksilla saataisiin tulos, jonka mukaan kaikki suomalaiset asuntokunnat, joissa kalastettiin (996 000 asuntokuntaa vuonna 2022) tekivät kalastusmatkoja, joiden pääasiallinen tarkoitus oli kalastus, ja 74 prosentille näistä syntyi kalastusmatkoista kustannuksia. Kustannuksia koko maan tasolla näillä oletuksilla olisi syntynyt 365 miljoonaa euroa.

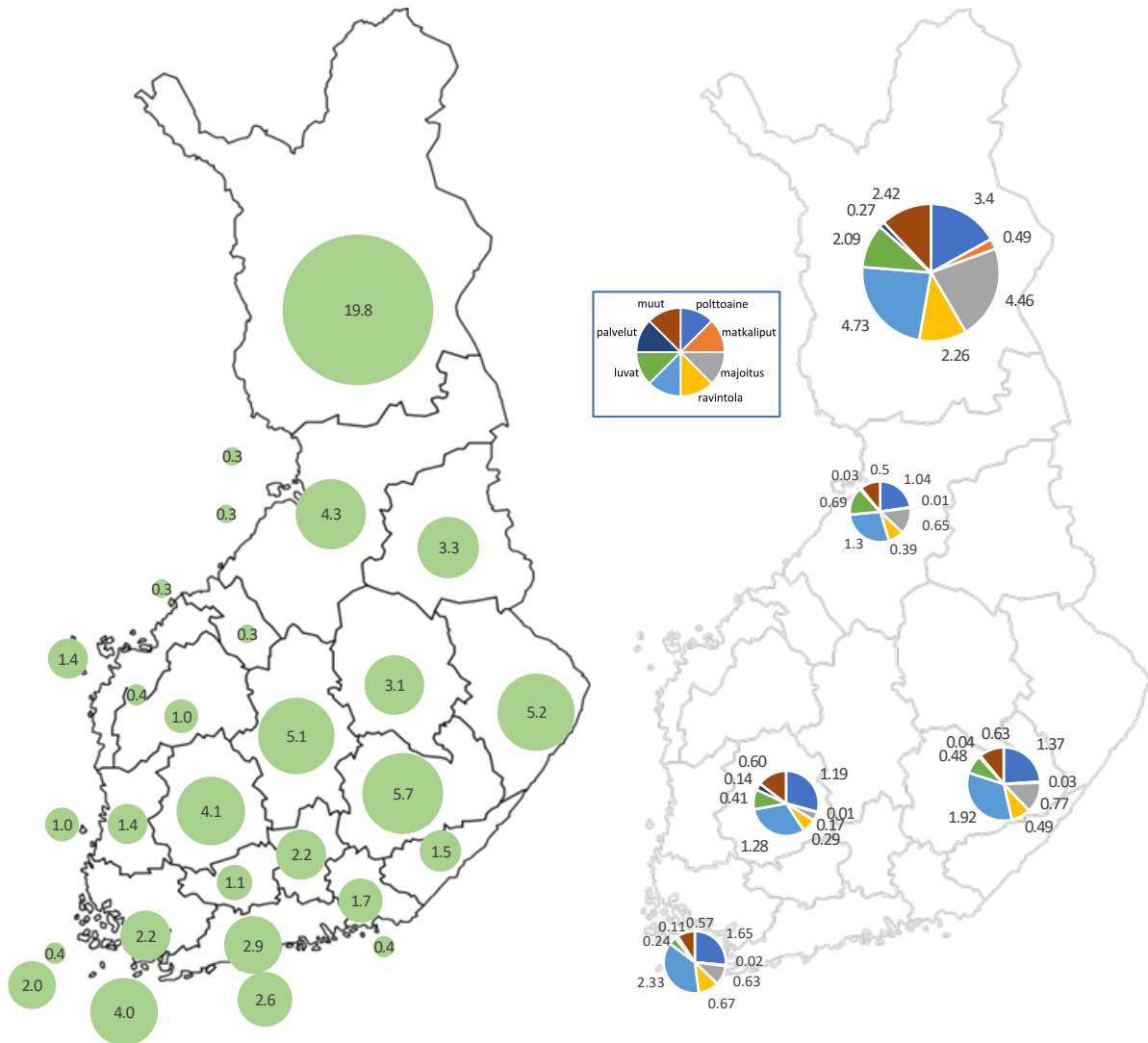
Kuvassa 2 on esitetty vapaa-ajankalastusta harjoittaneiden asuntokuntien kalastusmatkojen kustannukset maakunnissa jaoteltuna sisävesi- ja merialueittain, sekä rahankäyttö kuluerittäin viidessä rahankäytön kannalta merkittävimässä maakunnassa. Suurinta rahankäyttöä on ollut v. 2022 Lapin maakunnassa (51,3 milj. euroa), toiseksi suurinta Pirkanmaalla (23,5 milj. euroa) ja kolmanneksi suurinta Pohjois-Pohjanmaalla (15,4 milj.) euroa. Merialueilla eniten kalastukseen käytettiin rahaa Varsinais-Suomen edustalla (13,6 milj. euroa) ja Uudenmaan edustalla (7,3 milj. euroa). Kun rahankäyttöä tarkastellaan maakuntatasolla sisävedet ja merialue yhdessä huomioiden, on rahankäyttö Lapin ja Pirkanmaan jälkeen suurinta Varsinais-Suomessa (20,2 milj. euroa). Rahankäytön kuluerittäin tehty jaottelu osoittaa, että suurin kuluerä maakunnasta riippumatta asuntokuntien kalastajille on polttoaineet, mutta muiden kuluerien osalta maakuntien välillä voi olla merkittäviäkin eroja. Kun vertaillaan viittä rahankäytön kannalta merkittävintä maakuntaa (Kuva 2), majoituskustannukset muodostavat suhteellisesti suurimman osan Lapin rahankäytössä. Lisäksi Lapissa ruokakauppaan kuuluu suhteessa muita tarkastelumaakuntia suurempi osuus rahankäytöstä. Kalastuspalvelujen osuus rahankäytöstä on yleisesti ottaen pientä, mutta merkittävintä Pirkanmaalla ja Lapissa.

Kuva 2. Vapaa-ajankalastusta harjoittaneiden asuntokuntien rahankäyttö (milj. €, kuva vasemmalla) ja sen jakautuminen kulueryittäin (milj. €, kuva oikealla) viidessä merkittävimmissä maakunnissa eli Lapissa, Pohjois-Pohjanmaalla, Pirkanmaalla, Etelä-Savossa ja Varsinais-Suomessa. Rannikkoon rajautuvissa maakunnissa kulujen erittelyyn on sisällytetty maakunnan sisävesien ja merialueen rahankäyttö.

Kokonaiskuva rahankäytöstä hieman muuttuu, kun tarkastelu rajataan vain kalastonhoitomaksun suorittaneisiin henkilöihin, joita on vain noin kahdeksasosa kaikista kalastaneista. Yleisesti ottaen kalastonhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden arvioitu kokonaisrahankäyttö (pl. välينهankinnat) oli 37 prosenttia kaikkien kalastaneiden rahankäytöstä, mutta osuus vaihtelee paljon alueesta toiseen (Kuva 3). Osa vaihtelusta on ehkä otoksen poiminnan satunnaisuudesta aiheutuvaa heiluntaa, joka voi selittää miksi Lapin merialueella kalastonhoitomaksun maksaneiden rahankäytön estimaatti on kaikkien kalastaneiden rahankäyttöä suurempi. Merkittävää epävarmuutta liittyy erityisesti kaikkien kalastaneiden rahankäytön estimaatteihin vähän kalastetuilla alueilla, kuten Keski-Pohjanmaalla, Lapin merialueella, sekä Ahvenanmaan sisävesillä. Alueellisten estimaattien variaatiokertoimet kaikkien asuntokuntien

kokonaisrahankäytöstä vaihtelivat 21 prosenttiin (Pohjois-Karjala) ja 142 prosenttiin (Keski-Pohjanmaan merialue) välillä. Koko maan tasolla estimaattien epävarmuus oli luonnollisesti pienempi, ja kaikkien suomalaisten kuntien kalastusmatkoihin käyttämän rahamäärän (210 milj. €) variaatiokerroin oli 13,7 prosenttia.

Kuva 3. Kalastuksenhoitomaksun suorittaneiden vapaa-ajankalastajien rahankäyttö (milj. €, kuva vasemmalla) ja sen jakautuminen kuluerittäin (milj. €, kuva oikealla) Lapissa, Pohjois-Pohjanmaalla, Pirkanmaalla, Etelä-Savossa ja Varsinais-Suomessa. Rannikkoon rajautuvissa maakunnissa kuluerittelyyn on sisällytetty maakunnan sisävesien ja merialueen rahankäyttö.

4.2. Vapaa-ajankalastuksen aluetaloudelliset vaikutukset

Vapaa-ajankalastajien rahankäyttö on tuloa elinkeinoelämän näkökulmasta. Koko maan rahankäytöstä (210 milj. euroa) suurin osa kohdistuu vähittäiskauppaan. Kaupan tuotokseksi 153 milj. euron rahankäytöstä jää arvonlisäveron ja kauppatavaroiden arvon poiston jälkeen kaupan kate ja erityisesti bensinin myynnin kate huomioon ottaen ainoastaan noin 20 milj. euroa (Taulukko 2). Matkalippujen 3,3 miljoonan ostoista jää alvin poiston jälkeen liikenteelle tuotosta 3 milj. euroa. Majoitustoiminnan 17,9 milj. ostoista tuotosta jää puolestaan 16,3 milj. euroa, ravitsemistoiminnan 15,6 milj. euron ostoista jää tuotokseksi 14,6 milj. euroa ja lupien ja kalastuspalveluiden 19,3 milj. euron ostoista virkistys- ja muiden palveluiden toimialalle 15,7 milj. euroa. Yhdessä nämä (70 milj. euroa) muodostavat vapaa-ajankalastuksen rahankäytöstä jäävän lopputuotekysynnän välittömät kansantaloudelliset vaikutukset, jotka kertautuvat kansantaloudessa noin 119 milj. euron tuotokseksi. Tämän valmistamiseen tarvitaan 1 021 työllistä, ja arvonlisäyksen osuus tuotoksesta on noin 54 milj. euroa. Kaupallisen kalastuksen ja vesiviljelyn yhteenlaskettu tuotos oli samana vuonna 251 milj. euroa, arvonlisäys 135 milj. euroa ja työllistävyys 1 700 työllistä. Molempien toimialojen osuudet koko kansantalouden arvonlisäyksestä ja työllisyydestä ovat pienet. Vapaa-ajan kalastuksen arvonlisäysvaikutus on noin 0,02 ja työllisyysvaikutus on noin 0,04 prosenttia. Vastaavat kaupallisen kalastuksen ja vesiviljelyn osuudet ovat molemmissa 0,06 prosenttia (Taulukko 2).

Taulukko 2. Vapaa-ajankalastuksen sekä kaupallisen kalastuksen ja vesiviljelyn vaikutukset koko maassa (milj. euroa, työllisiä).

	Kauppa	Liikenne	Majoitus	Ravintolat	Muut palvelut	Vapaa-ajan kalastus yht.	Osuus kansantaloudesta (%)	Kalastus- ja vesiviljely ¹	Osuus kansantaloudesta (%)
Ostot	152,5	3,3	17,9	17,1	19,3	210	-	-	-
Lopputuotekysyntä	19,9	3,0	16,3	14,6	15,7	69,5	-	-	-
Tuotos	31,5	5,4	31,7	26,3	24,4	119,3	0,03	251	0,05
Arvonlisäys	16,3	2,1	12,4	10,9	12,1	53,7	0,02	135	0,06
Työlliset	285	32	251	236	217	1 021	0,04	1 700	0,06

¹ Tilastokeskus, kansantalouden vuositilinpito (SVT 2024b)

Selvitimme, mikä on vapaa-ajankalastuksen aluetaloudellinen merkitys suurimman rahankäytön maakunnissa, joita ovat Lappi, Pirkanmaa, Varsinais-Suomi, Pohjois-Pohjanmaa ja Etelä-Savo. Pirkanmaalla ja Etelä-Savossa kalastetaan sisävesillä, Varsinais-Suomessa pääosa (67 %) vapaa-ajankalastuksen rahankäytöstä kohdentuu merialueen kalastukseen, Lapissa merialueiden vapaa-ajankalastus on vähäistä, ja rahankäyttö alle prosentin kokonaisuudesta ja Pohjois-Pohjanmaalla merialueen rahankäytön osuus kokonaisuudesta on noin seitsemän prosenttia.

Taulukoissa 3–7 kuvataan ja vertaillaan valittujen maakuntien vapaa-ajankalastuksen ja kaupallisen kalastuksen ja vesiviljelyn taloudellisia vaikutuksia. Rahankäytöltään suurimmassa Lapin maakunnassa vapaa-ajan kalastuksen talous- ja työllisyysvaikutukset ovat maakunnista suurimmat. Lapissa arvonlisäys on 9,3 milj. euroa ja vapaa-ajankalastus työllistää 231 henkeä. Vapaa-ajankalastuksen sekä kaupallisen kalastuksen ja vesiviljelyn osuudet maakunnan taloudessa ovat suuremmat kuin niiden osuudet ovat koko maassa. Keskinäisessä vertailussa

vapaa-ajankalastus luo talouteen enemmän tuotosta ja työllisyyttä kuin kaupallinen kalastus ja vesiviljely, joiden yhteenlaskettu arvonlisäys on puolestaan suurempi (Taulukko 3).

Taulukko 3. Vapaa-ajankalastuksen sekä kaupallisen kalastuksen ja vesiviljelyn vaikutukset Lapin maakunnassa (1 000 euroa, työllisiä).

	Kauppa	Liikenne	Majoitus	Ravintola	Muut palvelut	Vapaa-ajankalastus yht.	Maakunta (%)	Kalastus ja vesiviljely ¹	Maakunta (%)
Ostot	35 194	1 523	7 171	3 533	3 916	51 336	-	-	-
Lopputuotekysyntä	4 743	774	6 519	3 019	3 218	18 273	-	-	-
Tuotos	5 557	1 014	7 240	3 653	3 974	21 438	0,14	19 527	0,07
Arvonlisäys	3 032	458	2 463	1 294	2 092	9 340	0,15	10 317	0,17
Työlliset	57	8,5	76	41	49	231	0,29	128	0,16

¹ Koko maan tiedoista johdettu arvio Luonnonvarakeskuksen Kalatalouden kannattavuustilaston (Luke 2024) tietoja apuna käyttäen.

Etelä-Savossa vapaa-ajankalastus sekä kaupallinen kalastus ja vesiviljely ovat suhteellisesti merkittävämmässä asemassa kuin koko maassa, koska niiden osuudet maakunnan taloudessa ovat suuremmat kuin koko maan tasolla. Vapaa-ajankalastuksen arvonlisäys on 2,4 milj. euroa ja työllisyys 54 henkeä. Kaupallinen kalastus ja vesiviljely yhdessä luovat enemmän arvonlisäystä (5,2 milj. euroa) ja työllisyyttä (79 henkeä) kuin vapaa-ajan kalastus (Taulukko 4).

Pirkanmaalla vapaa-ajan kalastuksen arvonlisäyksen ja työllistävyyden osuudet maakunnan taloudessa ovat yhtä suuret kuin vastaavat osuudet koko maassa. Vapaa-ajan kalastuksen arvonlisäys 4,4 milj. euroa ja työllisyys 92 henkeä, ovat on myös selvästi suuremmat kuin kaupallisen kalastuksen ja vesiviljelyn yhteenlaskettu arvonlisäys 1,7 milj. euroa ja työllisyys 26 henkeä (Taulukko 5).

Taulukko 4. Vapaa-ajankalastuksen sekä kaupallisen kalastuksen ja vesiviljelyn vaikutukset Etelä-Savon maakunnassa (1 000 euroa, työllisiä).

	Kauppa	Liikenne	Majoitus	Ravintola	Muut palvelut	Vapaa-ajankalastus yht.	Maakunta (%)	Kalastus ja vesiviljely ¹	Maakunta (%)
Ostot	11 345	120	971	792	1 394	14 622	-	-	-
Lopputuotekysyntä	1 241	35	883	677	1 125	3 960	-	-	-
Tuotos	1 427	48	1 056	850	1 390	4 770	0,06	7 783	0,10
Arvonlisäys	763	22	482	383	711	2 360	0,06	5 226	0,13
Työlliset	15	0,4	10	10	19	54	0,10	79	0,14

¹ Koko maan tiedoista johdettu arvio Luonnonvarakeskuksen Kalatalouden kannattavuustilaston (Luke 2024) tietoja apuna käyttäen.

Taulukko 5. Vapaa-ajankalastuksen sekä kaupallisen kalastuksen ja vesiviljelyn vaikutukset Pirkanmaan maakunnassa (1 000 euroa, työllisiä).

	Kauppa	Liikenne	Majoitus	Ravintola	Muut palvelut	Vapaa-ajan-kalastusyht.	Maakunta (%)	Kalastus ja vesiviljely ¹	Maakunta (%)
Ostot	16 948	62	871	3 946	1 693	23 519	-	-	-
Lopputuotekysyntä	1 782	20	791	3 373	1 393	7 359	-	-	-
Tuotos	2 320	29	1 189	4 375	1 860	9 772	0,02	2 279	0,01
Arvonlisäys	1 225	12	488	1 713	952	4 390	0,02	1 700	0,01
Työlliset	22	0,2	8	42	20	92	0,04	26	0,01

¹ Koko maan tiedoista johdettu arvio Luonnonvarakeskuksen Kalatalouden kannattavuustilaston (Luke 2024) tietoja apuna käyttäen.

Myös Varsinais-Suomessa vapaa-ajankalastuksen merkitys on arvonlisäyksen ja työllisyyden osalta sama kuin koko maassa. Sen sijaan kaupallinen kalastus ja vesiviljely on Varsinais-Suomessa selvästi merkittävämpi toimiala 23,9 milj. euron arvonlisäyksellä ja 264 hengen työllisyydellä kuin vapaa-ajan kalastuksen 4 miljoonaa euroa ja 88 henkeä (Taulukko 6). Vapaa-ajan kalastuksen talousvaikutuksista noin 2/3 on peräisin merialueen kalastuksesta.

Taulukko 6. Vapaa-ajankalastuksen sekä kalastuksen ja vesiviljelyn vaikutukset Varsinais-Suomen maakunnassa (1 000 euroa, työllisiä).

	Kauppa	Liikenne	Majoitus	Ravintola	Muut palvelut	Vapaa-ajan-kalastus yht.	Maakunta (%)	Kalastus ja vesiviljely ¹	Maakunta (%)
Ostot	14 739	75	1 392	2 114	1 851	20 171	-	-	-
Lopputuotekysyntä	1 997	32	1 266	1 807	1 493	6 595	-	-	-
Tuotos	2 484	45	1 822	2 468	1 953	8 772	0,02	49 952	0,07
Arvonlisäys	1 332	19	753	979	969	4 052	0,02	23 925	0,14
Työlliset	24	0,3	17	25	22	88	0,04	264	0,12

¹ Koko maan tiedoista johdettu arvio Luonnonvarakeskuksen Kalatalouden kannattavuustilaston (Luke 2024) tietoja apuna käyttäen.

Pohjois-Pohjanmaalla vapaa-ajankalastuksen merkitys on arvonlisäyksen osalta sama ja työllisyyden osalta hieman pienempi kuin koko maassa. Myös Pohjois-Pohjanmaalla kalastus ja vesiviljely yhdessä on selvästi merkittävämpi toimiala kuin koko maassa ja arvonlisäystä se keryyttää 14,4 milj. euroa ja työllistää 184 henkeä, joten sen merkitys on moninkertaisesti suurempi kuin vapaa-ajan kalastuksen arvonlisäys 3 milj. euroa ja 64 henkeä (Taulukko 7).

Taulukko 7. Vapaa-ajankalastuksen sekä kalatalouden ja vesiviljelyn vaikutukset Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa (1 000 euroa, työllisiä).

	Kauppa	Liikenne	Majoitus	Ravintola	Muut palvelut	Vapaa-ajan-kalastus yht.	Maakunta (%)	Kalastus ja vesiviljely ¹	Maakunta (%)
Ostot	12 394	100	1 572	865	1 543	16 474	-	-	-
Lopputuotekysyntä	1 473	36	1 429	739	1 244	4 922	-	-	-
Tuotos	1 778	50	1 963	1 015	1 608	6 413	0,02	26 641	0,05
Arvonlisäys	911	21	812	404	857	3 005	0,02	14 451	0,10
Työlliset	17	0,4	18	11	18	64	0,03	184	0,10

¹ Koko maan tiedoista johdettu arvio Luonnonvarakeskuksen Kalatalouden kannattavuustilaston (Luke 2024) tietoja apuna käyttäen.

4.3. Vapaa-ajankalastuksen virkistysarvo

Kalastuskäyntien kysyntämallien avulla laskettiin sekä päivämatkoille että yön yli kestäville kalastusmatkoille kuluttajan ylijäämä eli keskimääräisen kalastuskäynnin/-matkan arvo. Keskimääräinen päiväkäynnin arvo oli 61 euroa ja keskimääräisen yön yli kestävä kalastusmatkan arvo oli 115 euroa. Päiväkäyntien ja yön yli kestävien kysyntämallien tulosteet ja kuluttajan ylijäämä on esitetty Taulukossa 8. Kysyntämallien jakaumaoletuksena oli katkaistu negatiivinen binomijakauma.

Kaikki selittävät muuttujat olivat tilastollisesti merkitseviä ($p < 0,05$). Negatiivinen matkakustannusmuuttujan kulmakerroin kertoo siitä, että tehtyjen kalastusmatkojen määrä vähenee matkakustannusten kasvaessa. Yön yli kestävien kalastusmatkojen osalta korkeammat majoituskustannukset kertovat myös suuremmasta kalastusmatkojen määrästä. Mitä pidempään yön yli reissulla keskimäärin oltiin, sitä vähemmän tehtiin kalastusmatkoja. Taimenia saaliikseen saaneet kalastajat tekivät enemmän kalastusmatkoja kuin muut kalastajat.

Taulukko 8. Kalastusmatkojen kysyntämallien tulokset.

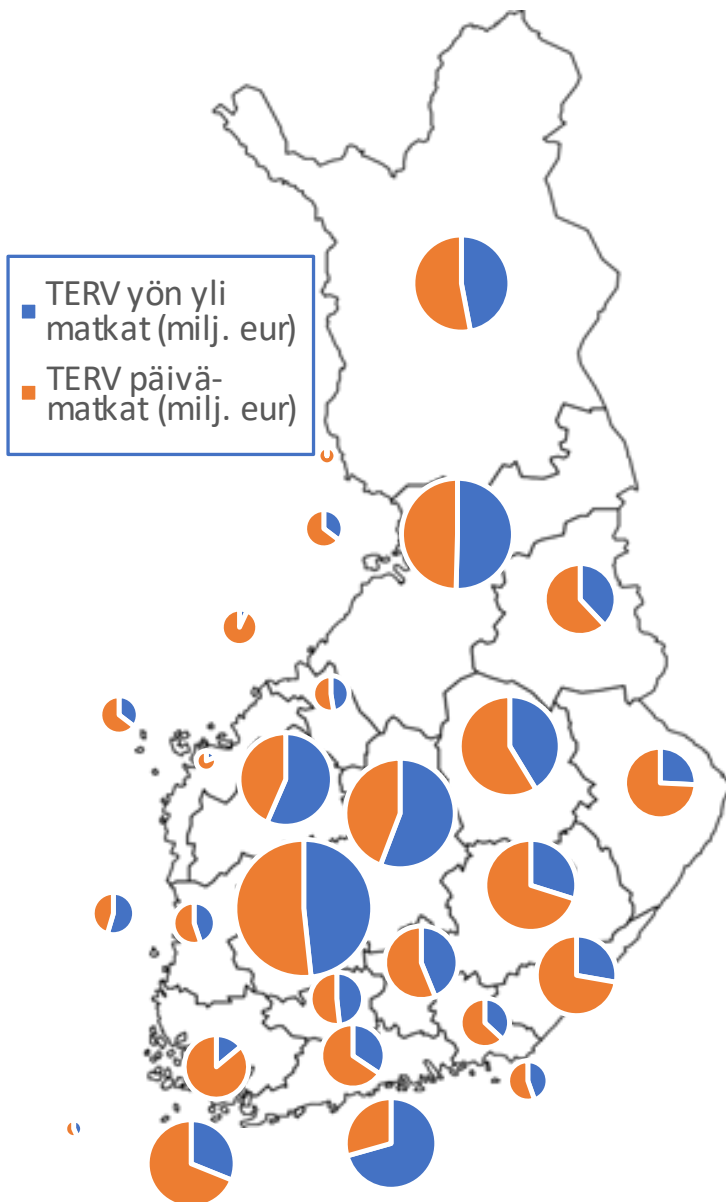
	Yön yli kestäneet kalastusmatkat	Päivämatkat
Vakio	2,5307***	3,3777***
Matkakustannukset	-0,0087***	-0,0164***
Majoituskustannukset	0,0083***	
Muut kustannukset		-0,0091***
Taimen, dummy	0,9564**	0,4626***
kalastusvuorokaudet (per yön yli matka)	-0,4562***	
N	160	409
Pseudo-R ²	0,48	0,70
Dispersioparametri (alpha)	2,2830**	1,0746***
Kuluttajan ylijäämä, € per matka	114,94	60,86

***Kerroin tilastollisesti merkitsevä tasolla $P \leq 0,01$

**Kerroin tilastollisesti merkitsevä tasolla $0,01 < P \leq 0,05$

*Kerroin tilastollisesti merkitsevä tasolla $0,05 < P \leq 0,10$

Kuvassa 4 on esitetty vapaa-ajankalastusta harjoittaneiden asutokuntien kokonaisvirkistysarvot maakunnittain sisä- ja merialueittain, ja erotellen päivämatkat ja yön yli kestäneet kalastusmatkat. Vapaa-ajankalastajien kokonaisvirkistysarvo oli päivä- ja yön yli matkoilla yhteensä 990 miljoonaa euroa. Laskennallinen kokonaisvirkistysarvo vaihtelee Suomessa merkittävästi alueesta toiseen. Koska matkakustannusmalleja ei tehty aineiston puutteen vuoksi jokaiselle maakunnalle erikseen, vaan ainoastaan kaikkialle Suomeen kohdistuneille päivä- ja yön yli matkoille erikseen, vaihtelee maakunnittainen kokonaisvirkistysarvo tehtyjen matkojen määrien mukaisesti. Suurin vapaa-ajankalastuksen kokonaisvirkistysarvo on Pirkanmaalla 142,9 milj. euroa ja pienin Pohjanmaalla, noin 3 milj. euroa. Pirkanmaan jälkeen suurimmat kokonaisvirkistysarvot kertyivät Keski-Suomeen (86,8 milj. euroa), Pohjois-Pohjanmaalle (79,5 milj. euroa), Pohjois-Savoon (71,5 milj. euroa) ja Lappiin (64,9 milj. euroa). Merialueista merkittävimmät kokonaisvirkistysarvot kohdentuvat Uudenmaan merialueelle (58,7 milj. euroa) ja Varsinais-Suomen merialueelle (51,8 milj. euroa).

Kuva 4. Vapaa-ajankalastuksen kokonaisvirkistysarvo (TERV, milj. € pyöristettynä) jaoteltuna päivämatkoille ja yön yli matkoille alueittain. Tarkat lukuarvot löytyvät liitteestä 5.

5. Pohdinta

Kalastusmatkailun kehittämissuunnitelman 2023–2033 visiona on, että Suomessa on monipuoliset ja Euroopan laadukkaimmat kalastuspalvelut. Kalastuspalveluja tarjoavien yritysten määrä ja liikevaihto on kasvanut samalla, kun kalastusmatkailijoiden määrä ja kalastusmatkailutulo on selvästi kasvanut. (MMM 2023). Jotta visio toteutuisi, yhtenä keskeisenä tavoitteena on kehittämissuunnitelmassa esitetty toimintaympäristön kehittämistä siten, että kalastusmatkailu luo työtä, ja sillä on merkittävät aluetaloudelliset vaikutukset. Kalastusmatkailun arvoketjujen ja aluetaloudellisten vaikutusten tutkimus on keskeistä riittävän tietopohjan luomisessa, jotta kehittämistoimia voidaan suunnitella alueellisesti tarkoituksenmukaisesti. Toivomme tulostemme osaltaan edesauttavan tässä kehittämistyössä.

Tässä tutkimuksessa selvitettiin suomalaisten vapaa-ajankalastajien rahankäyttöä ja sen maakuntatason aluetaloudelliset vaikutukset tuotoksen, arvonlisän ja työllisyyden suhteen. Lisäksi kalastajan näkökulmaa tuotiin mukaan laskemalla kalastajien kokeman virkistyshyödyn taloudellinen arvo maakunnittain ja merialueittain. Aluetaloudellisten vaikutusten tarkasteluun valittiin viisi rahankäytön suhteen keskeistä maakuntaa: Lappi, Varsinais-Suomi, Pirkanmaa, Etelä-Savo ja Pohjois-Pohjanmaa.

Kuten tulososiossa toimme esille, vapaa-ajan kalastusreissuista kertyi asuntokunnille kustannuksia koko maan tasolla yhteensä 210 milj. euroa, ja kalastonhoitomaksun maksaneiden osuus suomalaisten vapaa-ajankalastajien rahankäytöstä oli 37 prosenttia vuonna 2022. Keskimäärin kalastonhoitomaksun suorittaneet kalastajat käyttivät reilut puolet enemmän rahaa kalastukseen kuin kaikki kalastajat keskimäärin. Tämä voidaan huomioida esimerkiksi kalastusmatkailupalvelujen kehittämisessä siten, että palvelutarjontaa ja markkinointia kohdennetaan paremmin sille asiakaskunnalle, joka on valmis palvelusta maksamaan. Kalastusmatkailua tarjoavien yritysten näkökulmasta kalastonhoitomaksun suorittaneet ja aktiiviset vapakalastajat käyttävät jo muita enemmän tarjolla olevia palveluja, mutta yleiskalastusoikeudella kalastaneissa voi olla enemmän potentiaalia uusien asiakkaiden houkuttelemiseksi palveluiden pariin. Maakunnista suurinta vapaa-ajankalastajien rahankäyttöä oli Suomen kalastusmatkailun kannalta merkittävimmissä maakunnissa, Lapissa, (vrt. Pokki ym. 2021) ja paljon aktiivisia vapaa-ajankalastajia ja hyviä sisävesikalastuskohteita tarjoavalla Pirkanmaalla. Vähiten kustannuksia kertyi Keski-Pohjanmaalla kalastaneille. Merkittävin merialueen vapaa-ajankalastajien rahankäyttö oli Varsinais-Suomen edustalla.

Tässä tutkimuksessa rahankäyttöä tarkasteltiin kahdesta näkökulmasta eli aluetaloudellisten ja kalastajien virkistysarvon kannalta. Tuloksia tulkittaessa on hyvä pitää mielessä, että taloudellinen virkistysarvo kuvaa sitä, kuinka paljon kalastajat ovat valmiita maksamaan vapaa-ajankalastuksesta, ja mikä on vapaa-ajankalastuksen virkistysarvo heille euroina. Tämä siis kuvaa luonnon kalastajalle tarjoaman aineettoman hyödyn taloudellista arvoa, mutta ei suoraan reaalitalouden euroja. Matkakustannusanalyysi antaa tietoa siitä, mitkä tekijät vaikuttavat kalastuskäynteihin ja näitä tietoja voidaan hyödyntää päätöksenteossa, mm. vapaa-ajankalastuksen sääntely- ja ohjaustoimenpiteitä suunniteltaessa. Aluetaloudelliset vaikutukset puolestaan kuvaavat vapaa-ajankalastajan kalastuskohteessa paikallisesti käyttämän rahamäärän, ja vieläpä niin, että se huomioi paikallisesti käytetyn rahan välilliset tuotantovaikutukset ja karsii rahankäytöstä muualta tuotujen tuotteiden arvon. Tietoa paikallisesta rahankäyttövaikutuksesta voidaan hyödyntää panostamalla vapaa-ajan kalastajien paikallisesti käyttämien palveluiden tarjontaan. Virkistysarvossa huomioidaan myös matkustamiseen käytetty

raha ja majoittuminen matkalla kohteeseen, mikä vastaavasti hyödyttää matkan varrelle sattuvia palveluntarjoajia ja paikallistalouksia.

Kun tarkastellaan vaikutuksia aluetalouden näkökulmasta, nousevat samat maakunnat tärkeimmiksi talous- ja työllisyysvaikutuksiltaan kuin rahankäytön osalta. Vapaa-ajankalastus loi kalastusmatkailun kannalta keskeiseen Lapin maakunnan talouteen suurimman arvonlisäyksen 9,3 milj. euroa. Kalastusmatkojen osalta suosituimmassa maakunnassa Pirkanmaalla vapaa-ajankalastuksen arvonlisäys oli 4,4 milj. euroa. Kun merialueen talousvaikutukset lasketaan mukaan, Varsinais-Suomi oli tarkasteltavista maakunnista kolmanneksi merkittävin vapaa-ajankalastuksen talous- ja työllisyysvaikutuksiltaan. Vapaa-ajankalastus työllisti koko maan tasolla 1021 henkilöä (Kuva 5) ja arvonlisäystä kertyi noin 30 euroa kalastanutta henkilöä kohden. On hyvä huomioida, että rahankäytön arvonlisäys- ja työllisyysvaikutusten lisäksi vapaa-ajan kalastajien saaliin laskennallinen arvo, 98,8 milj. euroa, tuottaa heille saman arvoisen tuotoksen. Sille ei kuitenkaan laskettu arvonlisäys- eikä työllisyysvaikutuksia, koska vapaa-ajan kalastusta ei ole määritelty tuotannolliseksi toimialaksi.

Tutkimuksen tekijöillä ei ollut tiedossa 2020-luvulla tehtyä tutkimusta, johon tämän tutkimuksen tuloksia voisi verrata, ja jossa olisi selvitetty koko Suomen osalta vapaa-ajankalastuksen aluetalousvaikutuksia. Metsähallituksen tutkimusaineistossa vuodelta 2013 kalastusluvan valtion vesialueille lunastaneiden henkilöiden rahankäytön aiheuttama välitön tulovaikutus oli maakunnissa yhteensä 4,7 milj. euroa (nimellisarvo), kokonaistulovaikutus 8,8 milj. euroa (nimellisarvo) ja kokonaistyöllisyysvaikutus oli noin 74 henkilötyövuotta (Vatanen 2015). Kymmenen vuoden takaisin lukuihin nähden tämän tutkimuksen tulokset ovat moninkertaiset, mutta ne sisältävätkin sekä luvanvaraisen että yleiskalastusoikeudella tapahtuvan kalastuksen alueella. Kuitenkin vapaa-ajankalastuksen osuus Suomen kansantaloudesta on pieni, arvonlisäys on vain 0,02 prosenttia ja työllisyysvaikutus 0,04 prosenttia. Kun vapaa-ajankalastuksen aluetalousvaikutuksia verrataan kaupallisen kalastuksen ja vesiviljelyn aluetalousvaikutuksiin, on vapaa-ajankalastuksen tuotos noin puolet, ja arvonlisäys 40 % kaupallisen kalastuksen ja vesiviljelyn vastaavista. Vapaa-ajankalastuksen työllisyysvaikutus on kuitenkin 60 % kaupallisen kalastuksen ja vesiviljelyn työllisyydestä.

Vapaa-ajankalastuksen talousvaikutukset

TOIMIALOJEN LIIKEVAIHTO KASVAA:

**Vähittäis-
kauppa**

153 miljoonaa €

**Maa- ja ilma-
liikenne**

3.3 miljoonaa €

**Huvi- ja vir-
kistyspalvelut**

19.3 miljoonaa €

**Majoitus- ja
ravitsemus**

35 miljoonaa €

Kuva 5. Yhteenveto vapaa-ajankalastuksen talous- ja työllisyysvaikutuksista.

Virkistysarvon näkökulmasta Pirkanmaa, Pohjois-Pohjanmaa (sisältäen myös merialueen kalastuksen), Keski-Suomi, Pohjois-Savo ja Lappi (sisältäen merialueen kalastuksen) olivat merkittävimmät vapaa-ajankalastusmaakunnat vuonna 2022. Koska tämän tutkimuksen vapaa-ajankalastustilaston kyselyaineistoa ei ollut riittävästi maakuntakohtaisten matkakustannusmallien rakentamiseen, kuvastavat tulokset ennemminkin koko Suomen keskimääräistä virkistysarvoa, ja maakuntakohtainen kokonaisvirkistysarvon vaihtelu aiheutuu kävijämääristä. Aiemmassa tutkimuksessa vuoden 2018 aineistolla tehty analyysi osoitti, että kalastusmatkailun taloudellinen arvo matkakustannusmenetelmällä arvioituna oli suurin Manner-Suomessa Lapissa, 50 milj. euroa ja koko merialueella yhteensä 89 milj. euroa (Pellikka ym. 2021). Tässä tutkimuksessa suomen vapaa-ajankalastajien kokonaisvirkistysarvo oli päivä- ja yön yli matkoilla yhteensä 990 miljoonaa euroa vuonna 2022, kun se arvioitiin olevan 890 miljoonaa euroa vuonna 2018 (Pellikka ym. 2021). Jos halutaan tarkastella nettovaikutuksia, kokonaisvirkistysarvoluvusta tulisi vähentää kertyneet kalastuslupamaksut ('virkistysarvon pääsymaksu'). Tässä hankkeessa henkilötasolla kerätty kalastonhoitomaksun maksaneille kohdennettu aineisto mahdollistaa jatkossa tarkempien matkakustannusmallien rakentamisen maakuntatasolle.

Kalastusmatkailun edellytykset viime vuosina ovat olleet haasteelliset, ensin koronapandemian, ja sitten Venäjän hyökkäyssodan vuoksi. Tämä on näkynyt ulkomaalaisten kalastusmatkailijoiden vähenemisenä (esim. YLE 2024). Myös kalakantojen tila ja sen parantamiseen tähtäävät kalastusrajoitukset ovat vaikuttaneet kalastusmatkailun edellytyksiin; mm. Tenjoella lohien kalastus on ollut kiellettyä vuodesta 2021 lähtien, Tornionjoen heikko kesä vuonna 2023 johti kalastuskauten lyhentämiseen, sekä lohien uistelua merialueella on rajoitettu (MMM 2022, MMM 2024a, MMM2024b). Uusien potentiaalisten kalastuskohteiden palveluiden kehittäminen, uusien asiakkaiden houkuttelemineen vapaa-ajankalastamisen pariin sekä Suomen

kalastusmatkailun tunnettuuden ja brändin kehittäminen osaltaan vievät kalastusmatkailua ja kotimaan kalastusta eteenpäin.

Vapaa-ajankalastajat hakeutuvat muiden edellytysten täytyessä sinne, missä tarjolla on hyviä kalastusmahdollisuuksia. Kalakantojen hyvällä hoidolla voidaan lisätä kalastusmahdollisuuksia ja saalisvarmuutta, ja tarjolla olevilla palveluilla kalastajille puolestaan pystytään vaikuttamaan paikallistaloudelle koituvaan hyötyyn. Monissa kalastusmatkailukohteissa on tarjolla hyvin niin ravintola-, majoitus- kuin kalastusopaspalveluja, johon kalastajat käyttävät merkittäviäkin summia rahaa, kun taas omatoimikalastajat ja kotia tai omaa mökkiä lähellä kalastavat voivat selvitä hyvinkin pienellä rahankäytöllä. Omatoimisille kalastajille keskeisiä tekijöitä ovat hyvä kalastuskohde, majoitus ja vene (MMM 2023). Jatkossa on tarpeen tutkia lisää sitä mihin päivittäistavaroihin ja palveluihin eri kalastajasegmentit käyttävät maakunnissa rahaa, jotta kalastusmatkailun palvelutarjontaa voidaan kehittää kohdennetusti ja siten edesauttaa vapaa-ajan kalastuksen luomaa talousvaikutusta ja työllisyyttä maakunnissa.

6. Viitteet

- Suomen virallinen tilasto (SVT) 2024a: Vapaa-ajankalastus [verkkójulkaisu]. Helsinki: Luonnonvarakeskus. Viitattu: 11.4.2024. <https://www.luke.fi/fi/tilastot/vapaaajankalastus>
- Suomen virallinen tilasto (SVT) 2024b: Kansantalouden vuositilinpito [Verkkójulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 15.4.2024. <https://stat.fi/tilasto/vtp>
- Huhtala, M. Ovaskainen, V., Sievänen, T. & Vatanen, E 2009. Kansallispuistojen ja retkeilyalueiden käytön paikallistaloudelliset vaikutukset. Metsähallitus, luontopalvelut ja Metsäntutkimuslaitos. 18 s.
- Huhtala, M., Vatanen, E. & Berghäll, J. 2009. Kansallispuistomatkojen paikallistaloudelliset vaikutukset - menetelmien vertailu. Terra 121(4): 285–299.
- Knuuttila, M., Lankia, T., Länsman, M., Pouta, E., Vatanen, E. & Venesjärvi, R. 2020. Tenojoen lohen aluetaloudelliset vaikutukset ja kalastusmatkailun kehittäminen. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 85/2020. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 57 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-087-8>
- Luonnonvarakeskus, Luke 2024a. Kalatalouden kannattavuus [verkkójulkaisu]. Helsinki: Luonnonvarakeskus. Viitattu: 11.4.2024. <https://www.luke.fi/fi/tilastot/kalatalouden-kannattavuus>
- Luonnonvarakeskus, Luke 2024b: Vapaa-ajankalastus –tilaston dokumentaatio [verkkójulkaisu]. Helsinki: Luonnonvarakeskus. Viitattu: 6.5.2024. <https://www.luke.fi/fi/tilastot/vapaaajankalastus/vapaaajankalastus-tilaston-dokumentaatio>
- Maa- ja metsätalousministeriö, MMM 2018. Vapaa-ajan kalatalouden kehittämisstrategia. <https://mmm.fi/documents/1410837/11907317/Vapaa-ajan+kalatalouden+kehitt%C3%A4misstrategia/686d6db5-0131-98ef-a8e1-5bd135819b78/Vapaa-ajan+kalatalouden+kehitt%C3%A4misstrategia.pdf?t=1571221648000>
- Maa- ja metsätalousministeriö, MMM 2022. Tenojoen lohenkalastuskielto voimaan 10.6.2022. MMM 10.6.2022. <https://mmm.fi/-/tenojoen-lohenkalastuskielto-voimaan-10.6.2022>. Viitattu 14.5.2024.
- Maa- ja metsätalousministeriö, MMM 2023. Kalastusmatkailun kehittämisohjelma 2023–2033. https://mmm.fi/documents/1410837/0/MMM_kalastusmatkailun_kehitt%C3%A4misohjelma_final.pdf/d1b2f9b3-b6e0-7d98-b03b-1fc64492619a/MMM_kalastusmatkailun_kehitt%C3%A4misohjelma_final.pdf?t=1680074128745
- Maa- ja metsätalousministeriö, MMM 2024a. Kalastusmääräykset lyhentävät lohen kalastusajaa Tornionjoella. <https://mmm.fi/-/kalastusmaaraykset-lyhentavat-lohen-kalastusajaa-tornionjoella>. Viitattu 22.5.2024.
- Maa- ja metsätalousministeriö, MMM 2024b. Lohen tieteellinen kalastus EU:n kalastuskomitean arvioitavaksi – vapaa-ajankalastajien osallistuminen ei mahdollista. <https://mmm.fi/-/lohen-tieteellinen-kalastus-eu-n-kalastuskomitean-arvioitavaksi-vapaa-ajankalastajien-osallistuminen-ei-mahdollista>. Viitattu 22.5.2024.

- Metsähallitus 2022. Käyntimäärät: kansallispuistojen suosio ei jäänyt korona-ajan ilmiöksi. Metsähallitus 5.9.2022. <https://www.metsa.fi/tiedotteet/kansallispuistojen-suosio-ei-jaanyt-korona-ajan-ilmioksi/>. Viitattu 14.5.2024.
- Metsähallitus 2023. Kalastonhoitomaksun ikäraja nousee 69 ikävuoteen. [Metsähallitus 15.12.2023. https://www.eraluvat.fi/ajankohtaista/ajankohtaiset-aiheet/uutiset/kalastonhoitomaksun-ikaraja-nousee-69-ikavuoteen.html](https://www.eraluvat.fi/ajankohtaista/ajankohtaiset-aiheet/uutiset/kalastonhoitomaksun-ikaraja-nousee-69-ikavuoteen.html). Viitattu 14.5.2024.
- Metsähallitus 2024a. Metsähallitus Metsähallituksen tilinpäätös ja toimintakertomus 1.1.–31.12.2023. Viitattu: 14.5.2024. <https://julkaisut.metsa.fi/wp-content/uploads/sites/2/2024/03/mhtilinpaatos2023.pdf>
- Metsähallitus 2024b. Kansallispuistot ja retkeilyalueet tärkeitä paikallistaloudelle. <https://www.metsa.fi/vapaa-aika-luonnossa/hyvinvointia-luonnosta/taloushyotyja-luonnosta/kansallispuistojen-hyotyja-paikallistalouteen/>. Viitattu: 14.5.2024.
- Pellikka, J., Pokki, H. & Moilanen, P. 2021. Vapaa-ajankalastuksen virkistysarvo ja vetovoimatekijät. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 60/2021. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 40 s.
- Pellikka, J., Pokki, H., Neuvonen, M., Husa, M. & Moilanen, P. 2023. Vapaa-ajankalastuksen muutos: Tutkimus. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 59/2023. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 39 s.
- Pellikka, J., Mikkola, J. & Husa, M. 2024. Viehekalastusta kalatalousalueilla: Selvitys. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 10/2024. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 29 s.
- Pohja-Mykrä, M., Matilainen, A., Kujala, S., Hakala, O., Harvio, V., Törmä, H. & Kurki, S. 2018. Erätalouteen liittyvän yritystoiminnan nykytila ja kehittämisedellytykset. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 40/2018.
- Pokki, H., Artell, J., Mikkola, J., Orell, P. & Ovaskainen, V. 2018. Valuing recreational salmon fishing at a remote site in Finland: A travel cost analysis. Fisheries Research 208: 145–156.
- Pokki, H., Jacobsen, J.B., Olsen, S.B. & Romakkaniemi, A. 2020. Understanding angler profiles in cases of heterogeneous count data—A travel cost model. Fisheries Research 221: 105377.
- Pokki, H., Pellikka, J., Eskelinen, P. & Moilanen, P. 2020. Regional fishing site preferences of subgroups of Finnish recreational fishers. Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism.
- Särndal, C.E., Swensson, B. & Wretman, J. 1992. Model Assisted Survey Sampling. NewYork: Springer-Verlag.
- Vatanen, E. 2011. Tuotosmalli panos-tuotosanalyysin välineenä - menetelmä, teoria ja paikallistaloudelliset sovellukset. Itä-Suomen yliopisto, Joensuu. Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Social Sciences and Business Studies. 176 s.

- Vatanen, E. 2015. Metsähallituksen metsästys- ja kalastuslupa-asiakkaiden rahankäytön alue-
taloudelliset vaikutukset: menetelmien vertailu. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkai-
suja. Sarja A 219
- Vatanen, E. & Kajala, L. 2020. Kansallispuistojen, retkeilyalueiden ja muiden luontomatkakoh-
teiden paikallistaloudellisten vaikutusten arviointisovelluksen kertoimien päivitys 2019.
Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 232. Metsähallitus.31 s.
- YLE 2024. Etelä-Kymenlaakso yrittää houkutella venäläisten tilalle uusia kalastusmatkailijoita.
<https://yle.fi/a/74-20083619>. YLE 15.4.2024. Viitattu 31.5.2024.

Liitteet

Liite 1. Kotimaan kalastusmatkat ja kustannuskysymys vapaa-ajankalastuksen tilastokyselyn lomakkeella

KOTIMAAN KALASTUSMATKAT JA KUSTANNUKSET

8. Merkitkää asuntokuntanne kotimaan päiväkäyntien ja pidempien kalastusmatkojen määrä, kalastusmatkan pituus ja kustannukset

Päiväkäynnillä tarkoitetaan yhden päivän aikana tapahtuvaa kalareissua kotimaassa. Kalastusmatkalla tarkoitetaan sellaista Suomeen suuntautuvaa vähintään kaksipäiväistä matkaa, jonka **pääasiallinen tarkoitus on kalastus**, ja jonka lähtöpaikka on asuntokunnan vakituinen asuinpaikka. Käyttäkää vastauksessanne edellisellä sivulla ilmoitettuja aluenumeroita. Kohdassa **a** ilmoittakaa kohdealueen numero. Kohdissa **b** ja **c** ilmoittakaa asuntokunnan kaikkien henkilöiden tekemien **päiväkäyntien ja kalastusmatkojen yhteismäärä**. Kohdassa **d** ilmoittakaa asuntokunnan kaikkien henkilöiden kalastuspäivien yhteismäärä kalastusmatkoilla. Kohdissa **e - l** ilmoittakaa kunkin kohdealueen kaikkien päiväkäyntien ja kalastusmatkojen kustannukset yhteensä. **Älkää ilmoittako kalastonhoitomaksua kalastuslupakuluissa.**

	Asuntokunnan kalastusalueet			
Alueen numero →				
a.) Päiväkäyntien määrä				
b.) Kalastusmatkojen määrä				
c.) Kalastuspäivien määrä kalastusmatkoilla				
d.) P l t t i n e l t (€)				
e.) M t l i l t (b s s i / j n / l e n n t, €)				
f.) M j i t s l t (€)				
g.) Kahvila-/ v i n t i l l t (€)				
h.) Ruoka-/ ä i v i t t ä i s t v t (€)				
i.) K l s t s l v t (€)				
j.) K l s t s l v e l t (s, y m €)				
k.) M u u t s t t j m e n t (€)				

Liite 2. Suomalaisen asuntokuntien kotimaan kalastusmatkojen määrä vuonna 2022.

Alue	Matkoja tehneitä asuntokuntia (kohdealue)	Päivämatkojen määrä	Yönylimatkojen määrä	Kalastuspäivien määrä yönylimatkoilla
KOKO MAA	594 000	9 052 000	3 820 000	5 222 000
Sisävedet		7 691 000	3 169 000	4 432 000
Uusimaa	43 000	350 000	97 000	103 000
Varsinais-Suomi	26 000	397 000	34 000	104 000
Satakunta	10 000	101 000	43 000	61 000
Kanta-Häme	21 000	155 000	77 000	82 000
Pirkanmaa	63 000	1 115 000	653 000	799 000
Päijät-Häme	23 000	332 000	137 000	142 000
Kymenlaakso	16 000	163 000	50 000	67 000
Etelä-Karjala	30 000	481 000	98 000	252 000
Etelä-Savo	66 000	683 000	154 000	307 000
Pohjois-Savo	52 000	690 000	257 000	317 000
Pohjois-Karjala	42 000	492 000	90 000	130 000
Keski-Suomi	71 000	630 000	421 000	480 000
Etelä-Pohjanmaa	28 000	416 000	287 000	351 000
Pohjanmaa	11 000	40 000	5 000	5 000
Keski-Pohjanmaa	10 000	70 000	34 000	35 000
Pohjois-pohjanmaa	54 000	648 000	349 000	469 000
Kainuu	29 000	349 000	113 000	159 000
Lappi	75 000	565 000	265 000	558 000
Ahvenanmaa	2 000	13 000	5 000	9 000
Merialue		1 361 000	651 000	790 000
Kymenlaakso	7 000	80 000	34 000	40 000
Uusimaa	26 000	284 000	361 000	375 000
Varsinais-Suomi	51 000	586 000	140 000	216 000
Ahvenanmaa	5 000	32 000	2 000	12 000
Satakunta	14 000	86 000	55 000	71 000
Pohjanmaa	12 000	98 000	29 000	42 000
Keski-Pohjanmaa	7 000	59 000	2 000	2 000
Pohjois-Pohjanmaa	7 000	97 000	28 000	32 000
Lappi	3 000	38 000	-	-

Liite 3. Suomalaisen asuntokuntien kalastusmatkailun kustannukset 2022, 1 000 €

Alue	Poltto-aine	Matka- liput	Majoitus	Ravintola	Ruoka- kauppa	Luvat	Palvelut	Muut	Kulut yhteensä
KOKO MAA	83 925	3 349	17 888	17 107	40 349	18 055	1 200	28 245	210 119
Sisävedet	72 678	2 672	14 840	12 656	34 480	15 208	884	23 678	177 096
Uusimaa	2 032	76	41	227	969	670	-	787	4 802
Varsinais- Suomi	2 151	75	327	581	1 711	831	3	927	6 607
Satakunta	586	5	316	93	535	171	-	133	1 840
Kanta-Häme	3 433	-	27	54	1 285	69	-	31	4 899
Pirkanmaa	10 668	62	871	3 946	2 500	1 427	266	3 779	23 519
Päijät-Häme	1 440	-	361	187	817	136	5	37	2 983
Kymenlaakso	1 622	-	-	10	685	303	-	399	3 018
Etelä-Karjala	2 569	-	621	608	546	316	-	1 668	6 327
Etelä-Savo	6 899	120	971	792	3 005	1 384	10	1 442	14 622
Pohjois-Savo	3 739	215	224	81	1 847	358	-	1 394	7 858
Pohjois-Kar- jala	3 273	224	506	267	2 399	929	-	781	8 378
Keski-Suomi	4 533	35	390	631	2 432	2 014	-	1 100	11 134
Etelä-Pohjan- maa	1 300	126	162	34	459	260	-	455	2 796
Pohjanmaa	577	19	-	38	43	90	-	55	822
Keski-Pohjan- maa	796	19	34	40	354	476	-	561	2 278
Pohjois-poh- janmaa	6 454	11	1 365	861	2 204	1 468	-	3 037	15 399
Kainuu	2 769	70	1 281	602	1 219	915	16	803	7 675
Lappi	17 661	1 523	7 171	3 533	11 269	3 297	583	6 248	51 284
Ahvenanmaa	177	91	173	72	203	94	-	44	854
Merialue	11 247	677	3 048	4 452	5 869	2 847	316	4 567	33 023
Kymenlaakso	1 439	-	87	24	559	231	-	6	2 347
Uusimaa	1 442	29	252	2 510	1 426	382	250	966	7 256
Varsinais- Suomi	5 273	-	1 065	1 533	2 352	1 017	-	2 325	13 564
Ahvenanmaa	302	132	644	94	491	180	-	245	2 088
Satakunta	1 030	-	238	74	295	369	66	-	2 071
Pohjanmaa	1 022	428	554	213	336	364	-	594	3 511
Keski-Pohjan- maa	269	-	-	-	211	194	-	386	1 060
Pohjois-Poh- janmaa	466	89	207	3	194	75	-	40	1 074
Lappi	5	-	-	-	5	35	-	5	52

Liite 4. Kalastonhoitomaksun maksaneiden kalastusmatkailun kustannukset 1.9.2022–31.8.2023, 1 000 €

Alue	Poltto- aine	Matka- liput	Majoitus	Ravintola	Ruoka- kauppa	Luvat	Palvelut	Muut	Kulut yhteensä
KOKO MAA	17 877	969	10 368	7 500	22 416	7 602	1 374	9 877	77 984
Sisävedet	14 382	779	8 963	6 396	18 768	7 132	862	8 323	65 604
Uusimaa	755	15	82	395	738	261	158	507	2 912
Varsinais-Suomi	509	5	164	257	886	110	55	209	2 195
Satakunta	338	-	158	112	374	220	60	138	1 401
Kanta-Häme	227	-	19	134	448	119	-	192	1 140
Pirkanmaa	1 193	11	174	286	1 279	409	136	597	4 084
Päijät-Häme	568	-	130	239	723	240	15	329	2 244
Kymenlaakso	417	2	147	127	584	265	47	129	1 717
Etelä-Karjala	493	3	111	154	403	152	1	191	1 506
Etelä-Savo	1 369	29	769	489	1 921	475	42	626	5 721
Pohjois-Savo	759	56	329	198	964	309	4	440	3 059
Pohjois-Karjala	1 066	14	702	466	1 409	588	8	907	5 159
Keski-Suomi	1 112	74	518	483	1 670	623	38	594	5 113
Etelä-Pohjan- maa	298	-	37	79	268	154	-	128	964
Pohjanmaa	106	1	39	29	89	35	-	51	351
Keski-Pohjan- maa	103	-	6	34	71	25	-	33	271
Pohjois-pohjan- maa	952	14	623	367	1 208	657	34	464	4 317
Kainuu	708	10	438	281	1 007	425	-	398	3 267
Lappi	3 335	495	4 418	2 241	4 654	2 035	261	2 337	19 775
Ahvenanmaa	75	50	100	25	73	28	4	54	409
Merialue	3 496	191	1 405	1 105	3 648	469	512	1 554	12 380
Kymenlaakso	156	-	6	11	145	16	15	36	385
Uusimaa	774	3	128	265	721	105	169	474	2 640
Varsinais-Suomi	1 141	24	471	412	1 439	134	45	363	4 029
Ahvenanmaa	489	137	627	140	323	28	196	97	2 038
Satakunta	243	18	71	63	389	35	33	111	963
Pohjanmaa	493	4	37	155	419	57	-	262	1 427
Keski-Pohjan- maa	37	3	-	23	42	16	45	94	261
Pohjois-Pohjan- maa	90	-	25	17	91	30	-	37	290
Lappi	72	-	41	18	79	49	8	80	348

Liite 5. Kalastusreissujen määrä ja kokonaisvirkistysarvo alueittain.

Alue	Alue-numero	Yön yli matkojen määrä	Päivämatkojen määrä	Kokonaisvirkistysarvo	
				Yön yli matkat	Päivämatkat
Uusimaa	1	97 171	350 227	11 169 129	21 316 289
Varsinais-Suomi	2	34 273	397 104	3 939 409	24 169 473
Satakunta	4	43 407	100 873	4 989 272	6 139 558
Kanta-Häme	5	76 627	154 945	8 807 700	9 430 604
Pirkanmaa	6	652 898	1 115 359	75 045 751	67 885 516
Päijät-Häme	7	137 107	332 031	15 759 417	20 208 806
Kymenlaakso	8	50 325	162 728	5 784 530	9 904 337
Etelä-Karjala	9	97 857	481 174	11 247 953	29 286 325
Etelä-Savo	10	153 801	682 971	17 678 247	41 568 541
Pohjois-Savo	11	256 890	689 919	29 527 634	41 991 395
Pohjois-Karjala	12	90 244	491 581	10 372 910	29 919 726
Keski-Suomi	13	421 293	630 375	48 424 478	38 367 314
Etelä-Pohjanmaa	14	286 667	416 178	32 950 246	25 330 368
Pohjanmaa	15	4 959	40 278	570 013	2 451 471
Keski-Pohjanmaa	16	33 522	69 966	3 853 150	4 258 402
Pohjois-pohjanmaa	17	348 574	647 706	40 065 983	39 422 170
Kainuu	18	113 013	349 477	12 989 954	21 270 685
Lappi	19	265 441	565 398	30 510 506	34 412 551
Ahvenanmaa	21	5 113	12 686	587 699	772 097
Kymenlaakso merialue	22	34 190	80 248	3 929 847	4 884 243
Uusimaa merialue	23	360 780	283 512	41 469 004	17 255 750
Varsinais-Suomi merialue	24	140 062	586 405	16 099 044	35 691 116
Ahvenanmaa merialue	25	2 236	32 224	257 030	1 961 316
Satakunta merialue	26	54 704	85 848	6 287 851	5 225 073
Pohjanmaa merialue	27	28 521	98 497	3 278 300	5 994 948
Keski-Pohjanmaa merialue	28	2 362	59 173	271 514	3 601 528
Pohjois-Pohjanmaa merialue	29	28 015	96 970	3 220 162	5 902 031
Lappi merialue	30	0	38 132	0	2 320 859
Yhteensä		3 820 055	9 051 985	439 086 731	550 942 492

**Löydät meidät
verkosta**

luke.fi

